БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 274 (10335) | 1963 оной ноябриин 21, четверг | Сэн 2 мүнгэн

АЛШАД!

Халуун ажалайтнай хаhа орожо ерээл

з, совхозуудай малшад, хонишод, га- болон үхэршэдэй хаба хүсэ, мэргэ- ӡабарие шалгаха тон харюусалгатай, е хүдэлмэриин үе—малай үбэлжэлгэ ерэбэ.

шье мэдэhээр, малай үбэлжэлгэдэ ха- нь hайнаар бэлдээд, бүхы арга болом- лсүүлэн, ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ газарта энэ шалгалтые амжалтатай- бажа гараха байна. Жэшээнь, зундаа, эртүүр байра байдалаа жэншэд- абарилжа, зохидоор дулаалаад, үбhэ хэрэгтэй газартань зөөжэ абаhан, зүбөөр буйлуулан, малдаа хаhа саг- домжотойгоор эдюулжэ шадаhан мал- үбэлэй хүйтэн аймшагтай бэшэ. Тэдэ- лжэлгын үедэ үхэр малаа гарза хо- йгөөр ондо оруулхаhаа гадна, харин э ашаг шэмэ ехээр абажа, тоо тол- нилээд олошоруулжа шадахал.

ажанай үйлэдбэриин управлениин Марксын нэрэмжэтэ колхозой Баян-Го- мынхид, Зэдын управлениин «Комму- (Борьёо) колхозой hаалишад, Улаан- правлениин «Дружба» колхозой Пес- э фермэ, мүн эндэхи «Маяк» артелиин евой hаалишад хайшан гээд hү hааха, худалдаха түсэбөө болзорhоонь урид жэ шадааб? Түбхын түрүүн малайн- рууhа, тэжээлые түхэреэн жэлдэ зү- мхидхэжэ, илангаяа үбэлжэлгэдэ hай- элдээд, шэмэрүүн хүйтэнэйшье сагта р hаадаг байгаа. Мүнөөшье тэдэнэр хаhа сагтань байрлуулаад, үбhэ тэ- нь hайнаар буйлуулан, зүб рационоор кэ, түрүүшын ольбондо hү hаалияа нэ- доошолуулаагүй, харин зарим тэды нэ- шадаа бшуу.

нын совхозой Харга нютагай 1-дэхи нхид (эрхилэгшэнь залуу мэргэжэлтэ шиев) үбэлжэлгэдөө эрхимээр бэлдээ. зун байхада малай байрануудые уhа, өө дүтэ, нэмэри дулаан газарта урил- йнаар түхеэрээ. Мүн нёдондо үбэл 9 центнер бүдүүн тэжээлтэй байбал, дэ 15,2 мянган центнер эрхим шанартай лэдхэнхэй. Тиигэбэшье фермын малшад аа амарнагүй. Мүнөө уhа намагай хү- р тэндэхи үдхэн ута хагда тракторай аар сабшаад, малдаа дэбдихэеэ суг- . Хагдан дэбдихэр малда аргагүй оль- дулаан, зөөлэхэншье, шэбхэ шээhэндэнь сэгүй байдаг гэжэ малшан бүхэн мэдэ- той. Энээнэй ашаар дэбдихэртэ хэрэг- эг тон ехэ hолоомо арьбалагдахал. Гад- эхид хагда ехээр сабшажа. хэршээд, а дэбтээжэ, малдаа эдюулхэ юм.

э оролдосотойгоор бэлдээд, эрхимээр кэ байhан малшад үбэлжэлгые амжал- аар дабажа гарахань найдамтай.

убликын түрүү хонишод, РСФСР-эй но Соведэй депутат Г-Ц. Цыремпило- хэ хонишод Д-Ц. Дуринов, Ш. Цырем- гэгшэд үбэлэй сагта хонидоо тобир байлгажа, түл олоор абана, нооhо кайшална бшуу.

эбэшье ута, дулаан намарай болоhон- анаагаа амараад, үбэлжэлгэдөө ёhоор гүй, түрүүшын хүйтэндэ дээрээ ортожо ажахынууд үшөөл бии. Баргажанай эриин управлениин Дэрээнэй совхозой эрэй hаалиин фермэдэ (даагшань нүхэр в) үнеэдэйнь байра нёдондоной үбдэг- бхэhээ арилгагдаагүй, дээрээ хушалта- байhаар. Малда тэжээл хэжэ эдюулхэ кормушкань эбдэрхэй. Нарай тугал, бу- байра баhал заhагдаа, дулаалагдаа-

шэлэн Зэдын управлениин «Октябрь- совхозой 3-дахи отделениин (эрхилэг- Н. Бабушкин), Хяагтын управлениин тын совхозой Бэлюутэйн отделениин эгшэнь Д. Бадмадашиев) зарим гүүр- рмэнүүд бирагүйхэн бэлэдхэлтэй. Жэ- шээнь, Бэлюутэйн hаалиин фермэдэ үнеэдэй байра hаял заhагдажа, досоохи хобто кормушкань хэгдэжэ байна. Малынь задагай хорёодо хоножо, газаа hаалгана. Тэдэндэ үбhэ тэжээлшье мүртэй эдюулэгдэнэгүй.

Иигэжэ даншье аали нобшоор хүдэлжэ байгшадые үбэлэй хүйтэн гамнахагүй. Задагай муу байрада байжа, үбhэ тэжээл ёhоор эдеэгүй дээрэhээ малынь түрүүшын ольбондо сошордон, хүсэ шадалаа табижа, hү шэмээ татажа байhаниинь гайхалгүй.

Илангаяа зарим ажахынуудта үбhэ тэжээл бага гэжэ шууяа гаргаад, адууhа малаа үлэн хооhоор шахуу байлгадаг ушар бии. Үнэндөө тэжээл гамнаабди гээд малайнгаа шадал тамир табюулжархёод, hүүлдэнь тэдэнээ хэдышье hайнаар эдеэлүүлхэдэнь туhа болохогүй бшуу.

Байгша ондо олонхи колхоз, совхозуудта үбhэ, тэжээл бага бэлэдхэгдэhэниие хараада абан, үбэлжэлгын түрүүшын үдэрhөө тэрэниие айхабтар нарин нягтаар бүридхөөд, тон бодомжотой зүбөөр гаргашалха гээшэ мүнөөдэрэй эгээл шухала зорилго болоно. Хүтэлбэрилэгшэ, мэргэжэлтэ, малшан бүхэн бии байhан үбhэ тэжээлээ хайшан гээд эдюулээ hаа малаа тобир тарган, ашаг шэмэ ехэтэйгээр ондо оруулхаб гэжэ hайсахан бодожо, тоноложо үзэхэ ушартай. Үбhэ, силос гү, али зелёнко, hолоомын килограмм бүхэниие малда ёhотойл үрэ гарахаар, hү, мяхан боложо тэхэрихээр үгэхэ гэжэ малшан бүхэн досоогоо бүхөөр хадуужа ябаха зэргэтэй. Тиигэжэ hогооборишье үбhэн, адхашье hолоомон хии талаар гаргашалагдаха зэргэгүй. Илангаяа бүдүүн тэжээлые уридшалан заабол буйлуулжа, хэршээд, избёосхын шүүhэндэ, ууралда дэбтээжэ эдюулхэ шухала. Гадна малай тэжээлдэ мочевинэ, микро-зүйлнүүдые холилсохо тушаа мартажа болохогүй. Үнгэрhэн үбэлжэлгын үедэ ажахынуудта гидропонно аргаар ногоо ургуулаад, нарай малда эдюулжэ, hайн үрэ дүн туйладаг hэн. Энээниие мүнөө жэлдэ бүри үргэнөөр хэрэглэбэл hайн бэлэй.

Малай байра заhабарилжа, дулаалжа, үбhэ тэжээлээ хэрэгтэй газартань зөөжэ дүүргээгүй ажахынууд энэ хүдэлмэридөө бүхы хүсэеэ табиха байна. Фермэ, гүүртэнүүдтэ малые бүлеэн уhаар уhалха тушаа анхаралаа табиха. Дэбдихэртэнь хохир, хагда hайса хэрэглэхэ ушартай. Эдэ бүгэдын ашаар үбhэ, тэжээл нилээд арьбалагдаха бшуу.

Үбэлэй эгээл шанга хүйтэн соогуур олонхи малай түл абтаха байна. Иигээд декабрь, январь, февраль hарада хурьгад хэдэн мянгаадаараа адхаржа эхилхэнь. Энээндэ эртэнhээ бэлдэжэ эхэ хонидой хүсэ тамир hайнаар бариха, байра байдал болоод бүхы хэрэгтэй юумыень түхеэрхэ шухала. Нэн түрүүн нарай хурьгадые элдэб үбшэ хамшагhаа hэргылхын тула зоотехническэ, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд бүхы анхаралаа хандуулха болоно.

Хэнэйшье мэдэhээр малай үбэлжэлгэ ехэнхидээ малшадай хэшээл оролдолго, мэргэжэл шадабариhаа нилээд дулдыдадаг гээшэ. Тиимэhээ энэ харюусалгатай ажалда эдэбхитэй шударгы, үнэн сэхэ, шадамар бэрхэ хүнүүдые оложо табиха. Нэн түрүү ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, мүн партийна, ниитын эмхинүүд малшадай ажал хүдэлмэри, hуудал байдалда үдэр бүри халуун анхарал табижа, тэдэнэй эрилтэдэ тон ханамжатайгаар хандаха зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, өөhэдынгөө гэр байраhаа холо байгаад, үбэлэй хүйтэн соо хоёр наранай хоорондо хээрэ газаа ябажа, мал хараха гээшэ амар бэшэ. Тэдэндэ дулаан зохид гэрhээ эхилээд, сүлөө сагаа hайнаар үнгэргэхэ бүхы эрхэ нүхэсэлыень бии болгохо хэрэгтэй.

Нүхэд малшад! Үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхын тула бүхы хүсэ шадал, арга боломжоёо элсүүлэн хүдэлэе!

Улаан-Үдын ТЭЦ-эй химическэ цехтэ тус предприяти дээрэ эгээн түрүүлэн коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдоhон байгаа. Зураг дээрэ: (зүүн гарhаа) цехэй үнинэй хүдэлмэришэн Антонина Таран, Вера Воронцова гэгшэд ажалдаа.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Уялгын дүүрэсэ—оролдосын хүсэн

«Үсэгэлдэрэймнай амжалта мүнөөдэр бага, туйлагдаhанаараа hанаагаа амархагүй» — иимэ хүсэл эрмэлзэлгэ нарин сэмбэ нэхэгшэдэй — республикын түрүүшын коммунис ажалай предприятиин коллективэй ёhо заншал болонхой.

10 hарын түсэбhөө гадуур дүрбэ гаран мянган метр «Байгал», «Одон», «Сюрприз» гэхэ мэтын нэрэтэй нарин сэмбэ гаргана, продукциинь 99 процент эрхим шанартай юм.

Партиин Центральна Комитедэй Пленумые угтуулан дэлгэржэ байhан социалис мүрысөөндэ оролсожо, сэмбэшэд жэлэйнгээ түсэб декабриин 26 болотор дүүргэхэ тэhэн шэнэ уялга абаад, иэн зоригтойгоор ажаллажа ороо. Коммунис ажалай ударнигууд: СССР-эй Верховно Соведэй депутат М. Е. Афанасьева, бүд нэхэгшэд—В. И. Войлокова, А. Г. Коротова, М. Н. Нестерева, М. И. Чубарева болон бусад урданайхяараа мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ ябажа, үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулhаар. Жэшээлхэдэ, коммунис ажалай ударник сэмбэ нэхэгшэ Мария Ивановна Чубарева hаяхан болотор автоматическа хоёр станок дээрэ ажалладаг байбал, мүнөө дүрбэн иимэ станок дээрэ гансааран хүдэлжэ байна. Иигэжэ хоёр хүнэй түлөө ажаллаха зуураа, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэжэ, эрхим шанартай продукци үгэнэ. Мүн сэмбэ нэхэгшэ Валентина Илларионовна Войлокова баhал 4 станок дээрэ ажаллажа, бүхы продукцияа нэгэшье голодоhогүй, гансал нэгэдэхи сортоор гаргана. Мүнөө фабрика дээрэ хамта арба гаран хүн дүрбэ-дүрбөөд автоматическа станогуудые тус бүридөө даажа абаад ажалланад. Бүд нэхэдэг цехэй начальник Виталий Иванович Шигановай хэлэhэнэй ёhоор шадамар бэрхэ, даалгагдаhан хэрэгтээ үнэн сэдьхэлээрээ хандадаг хүнүүдтэй хүдэлхэдэ, ажалшье урагшатай ябадаг ха юм. Тиимэшье байнгүй яахаб, ажал гээшэ оролдолгын, үнэн зүрхэнэй хэрэг ха юм. «Ажал хэжэ жаргахаш, айл боложо амархаш» гэhэн сэсэн мэргэн оньhон үгэ хэтын хэтэhээ арад зоной дунда дэмы хэлсэгдэдэггүй бшуу.

Эршэтэ ажалай охин мүн фабрикын аппаратно-ээрэлгын цехтэ орьёлhоор. Мүнөө энэ цехэйхид байгша оной үйлэдбэриин түсэбые декабриин 24 хүрэтэр дүүргэхэ зорилготойгоор ажалланад. Цехэй гаргадаг продукциин хэм хэмжүүр, шанарынь hараhаа hарада дээшэлнэ. Энэ ушар тус цехэйхидэй эршэ зоригтойгоор ажаллажа байhаниие гэршэлжэ үгэнэ. Эндэ ажалай түрүүшүүл үдэрhөө үдэртэ олошорно. Жэшээлхэдэ, нёдондо тус цехтэ 70 гаран коммунис ажалай ударнигууд байбал, мүнөө 200 гаран болонхой. Урдань хүдэлмэришэдэй дундаhаа шалгардаггүй, юрын лэ зэргэдэ ябажа байhан ээрэгшэд М. К. Бобылева, В. В. Маюфеева, А. В. Чупрова, Д. Ф. Тумурова гэгшэд богонихон болзорто замай залуурщадай зэргэдэ гаража шадаа. Тэдэнэр байгша оной июнь-июль hарануудhаа эхилжэ гансал эрхим шанартай продукци үгэжэ, халаанайнгаа даалгабариие 110—113 процент дүүргэнэ. Аппаратно-ээрэлгын цехтэ ороходо, олон хүдэлмэришэнэй ажалладаг газарта дамжуулгын улаан тугхан гү, али «коммунис ажалай ударник» гэhэн гоё hайхан тэмдэгүүд элитээр харагдадаг. Тиихэдэ халаан бүхэнэй ажалай дүн үдэр бүри согсологдожо, тусгаар самбарта харуулагдана. Жэшээлхэдэ, ноябриин 12-то цехэй халаан бүхэн үйлэдбэриингөө даалгабари 105—108 процент дүүргэhэн байба.

Түүхэтэ долоон жэлэй табадахи жэлэй түгэсхэ болотор багахан саг үлөө. Тиимэhээл сэмбэшэд ажалайнгаа алхамые улам түргэдхэнэ. Жэлэй дүүрэтэр түсэбhөө гадуур 50 гара мянган метр эрхим шанартай сэмбэ нэхэжэ гаргаха уялгаяа Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын коммунис ажалай коллективэй нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхэ байhаниинь найдамтай.

Д. ШАГДУРОВ.

МИНЕРАЛЬНА ҮТЭГЖҮҮЛГЭ УЛАМ ЕХЭЭР ҮЙЛЭДБЭРИЛЭГДЭНЭ

Ороной химигүүдэй туйлаhан ажалай амжалтанууд тухай баярламаар шэнэ шэнэ мэдээсэлнүүд Москва руу ерэжэл байна. КПСС-эй ЦК-гай Пленумдэ зорюулан, ороной олон предприятинууд гүрэнэй даалгабари болзорhоонь урид дүүргэнэ, продукци улам ехээр үйлэдбэрилнэ.

Сумы городой суперфосфатна завод жэлэйнгээ түсэбhөө гадуур абтаhан суперфосфадаар ашаалагдаhан түрүүшын эшелонуудые колхоз, совхозуудта эльгээбэ. Бүхы халаанууд даалгабаряа үлүүлэн дүүргэнэ. Тус заводой хүсэниинь үдэрhөө үдэртэ ехэ болоно. Нёдондо жэлэйхидэ орбол нэгэ хахад дахин ехэ минеральна үтэгжүүлгэ тус заводто үйлэдбэрилэгдөө.

Дунда Азиин химиин предприятинуудай хоорондо дэлгэрhэн мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлhэн Самаркандын суперфосфатна заводой хүдэлмэришэд үдэр бүриингөө нормо үлүүлэн дүүргэнэ. Заводой хүдэлмэришэд, инженернүүд болон техникүүд митингдэ сугларжа, жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь урид, Пленумэй нээгдэхэ үдэртэ дүүргэхэ гэhэн уялга абаа.

Ленинэй нэрэмжэтэ сланец буйлуулдаг комбинадай хүдэлмэрилэгшэд ажалай амжалта туйлаба. Пленумдэ зорюулан, Эстониин түрүү предприятиин хүдэлмэрилэгшэд түсэбhөө гадуур ехэ хэмжээнэй продукци бүтээн гаргаба.

Цинк үйлэдбэрилдэг Челябинска заводто сернэ кислотагай шэнэ предприяти баригдажа байнхай. Тус предприятиин барилгашад эндэ болоhон митингдэ хабаадалсажа, үйлэдбэреэ болзорhоонь урид ашаглалгада оруулха гэhэн шухала уялга абаба. Мүнөө үедэ шэнэ барилгын мантан томо торхонуудта хабсаралгын хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр хэгдэнэ.

Ороной олон предприятинууд ехэ химиин захилнуудые болзорhоонь урид дүүргээ. Тюмениин, Таганрогой, Луганскын, Тбилисиин предприятинууд ехэ химидэ шухала хэрэгтэй материал болон хэрэгсэлнүүдые түргөөр бүтээнэ.

(ТАСС).

Малай үбэлжэлгые олониитын хиналтада абаха

Нобшорhонойнь хойшолон

Сэлэнгын совхозой hаалиин зарим фермэнүүд малаа үбэлэйнь байрада хүсэд оруулаагүй, газаа хонуулна, тэжээлшье мүртэй эдюулнэгүй

сайhан хойно айбала хадхак аали нобшо, нозог унжахүдэлдэг, шухала ажалдаа тань бэлдэнгүй, дээрээ эгдэжэ hагдажа байдаг хүлай урдань шорлон хэлэдэг

Сэлэнгын совхозой дүрбэделениин Бэлюутэйн hаармэдэ ябахадаа, энэ үгын ай мэргэн зүб байhаниие hэм. Ушарынь юуб гэхэдэ, үбэлжэлгэдэ бэлдээбди гэжэ н hахы hалаг хүдэлнэ, hүюгэй абяан таhарааагүй байнай үбэлэй хүйтэнэй тула байхада юугээ хээ, ямар дархалаа юм ааб гээд hо-.

рамнайшье яhала бэлэн боhэн. Теэд энэ жэлдэ үбhэ, хомор аад, малаа уяжа, тэ хобто кормушкада хээд гээбди. Тиигээд үнеэдые үндэнь байлгажа эдеэлүүлгдэhэн байрадаа мүнөө дато, кормушка, сахануудые байнабди,—гэжэ отделеилэгшэ нүхэр Бадмадашиев

Тэрэнь зарим тэды зүйтэйшье hэн гэлэй. Илангаяа үбhэ тэжээлэй бага байхада, үнеэдые байра байрадань уяад, hү шэмынь зэргээр тэжээл хубаажа үгэхэдэ таарамжатай. Тиихэдэ тэжээлшье яhала алмагдаха байна.

Теэд бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэри хаhа сагтань, намар эртүүр хэхэ ёhотой байгаа ха юм. Харин мүнөө малай байрын бэлэн болоогүй дээрэhээ hаалишад үнеэдээ газаа hаажа, hүнинь тэндээ, задагай хорёодо хонуулха баатай болоно. Хэнэйшье мэдэhээр hүүлэй үедэ хүбшэ хада газарта байрын саhан орожо, гол тала газарта үдэшэ, үглөөниинь 17—20 градус хүйтэн байдаг болоо.

—Мүнөө үдэшэ, үглөөнэй 20 шахуу градус жабар соо 15—16 үнеэдые задагай хорёодо hаажа, хойнонь гараха гээшэ гайтай байна. Заримандаа гарай хургад бэрэжэ, хүдэлхэеэ болишоно. Хэзээ үнеэдэймнай байрые бэлэн болгожо үгэхэ юм. Хүлеэжэ ядашообди,—гэжэ hаалишад гомдоно.

Нээрээшье бодоод үзыт. Иимэ хүйтэндэ хээрэ газаа арба—хорин үнеэ шобторжо гарахань амархан бэшэ. Тиимэhээ зарим hаалишад гараа даарахадаа, үнеэдээ дутуу ядуу hааhан болоод орхижорхидогынь гайхалгүй. Хэрбээ тиигэжэ үнеэн бүриhөө хэдэн зууншье грамм hү дутуу hаабал, фермэдэ үдэртөө хэды ехэ hүн дэмы хосорно гээшэб! Задагай хорёодо хоножо байhан үнеэд баhал яагаад hүтэй байхаб даа.

Совхозой, отделениин хүтэлбэрилэгшэдэй малай үбэлжэлгэдэ эртэнhээ hайнаар бэлдэhэн, байрануудые хаhа сагтань зохидоор түхеэрhэн, дулаалhан байгаа hаа, иимэ юумэ болохогүй hэн.

— Эдэ үдэрнүүдтэ зун, намарайхиhаа 2 дахин бага hү hаанабди. Үнеэн бүриhөө үдэртөө оройдоол 1,5 литр hүн hаагдана,—гэжэ тус фермые даагша нүхэр Запарина хэлэнэ.

Тэрэшэлэн фермын малайнь байра ёhоор түхеэрэгдээгүй байхаhаа гадна, үбhэ, тэжээлынь үнеэдтэ үл хоол болохоор, ашаг шэмэ үгэхөөр эдюулэгдэнэгүй. Эндэ бүдүүн тэжээл буйлуулха, hолоомо хэршэжэ ууралда дэбтээгээд, амтаруужа эдюулхэ түхеэрэлгэшье гэжэ байхагүй. Илангаяа үбhэ тэжээлэй бага бэлэдхэгдэhэниие хараада абан, тэрэниие зүбөөр гаргашалха, малдаа hайнаар буйлуулжа эдюулхэ ёhотой бшуу.

Энэ фермын hаалишад гол түлэб залуушуул, яhала оролдосотойшье зон. Теэд совхозой, отделениин хүтэлбэрилэгшэд тэдэнэй ажалда анхарал багаар табина.

—Байра байдалыемнай hайнаар заhажа, тэжээл буйлуулха түхеэрэлгэ тодхожо үгөө hаань, фермээрээ сүүдхэдээ 1 тонно hү hааха дүүрэн аргатайбди,—гэжэ нүхэр Запарина бултанай зүгhөө мэдүүлнэ.

Тиихэдэ совхозой хоёрдохи отделениин hаалиин фермынхид малайнгаа байрые үбэлжэлгэдэ муу бэшээр бэлдэhэн аад, баhал hү багаар hаана. Ушар шалтагааниинь юуб гэхэдэ, үнеэдтээ үбhэ тэжээлынь зүбөөр эдюулжэ шаданагүй. Илангаяа hолоомо хэршэжэ, ууралда дэбтээгээд эдюулхэ тушаа юушье хэнэгүй. Эндэнь тэжээл буйлуулха тусхай түхеэрэлгэ—запарник бии, теэд тэрэнь хүдэлгэгдэнэгүй. Энээнhээ уламжалан үнеэдынь бүлеэн уhааршье уhалагданагүй.

Үбhэ, тэжээл багаар бэлэдхэhэн аад, тэрэнээ арьбалан, hолоомотой холижо, hайса буйлуулаад, эдюулхын орондо ажалhаань залхууржа, мүнөө малдаа мүртэй хоол үгэнэгүй, тураажа, hү шэмыень татуулжа байхань яашье зохихогүй. Энээн тушаа совхозой хүтэлбэрилэгшэд зохихо хэмжээ абаха, илангаяа үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые яаралтай түгэсхэхэ зэргэтэй.

В. ЖАРКОЙ,
хүдөө бэшэгшэ.

Хяагтын үйлэдбэриин управлени.

IV ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

IV областной партийна конференци 1963 оной нояб- -най үглөөнэй 10 часта оперо, баледэй театрай бай- нээгдэхэ.

КПСС-эй обкомой байшангай нэгэдэхи дабхарай 12-до- г соо делегадууд бүридхэлдэ абтаха.

ужа мэдэхэ хэрэг гарабал, №№ 44—51, 31—36. телефонуудаар хандажа болоно.

КПСС-эй обком.

Үндэр ургаса—уhалуури, үтэгжүүлгын үрэ

Улаан-Үдын управлениин ажахынууд ерэхэ жэлдэ уhалагдадаг газарай га бүриhөө 20 центнер ороохо, 100 центнер хартаабха, 300 центнер кукуруза, тиимэ сабшалангай га бүриhөө 16 центнер үбhэ хуряажа абаха зорилго табина.

Ороохо тарянанай болон бусад ургамалнуудай тогтууритай hайн ургаса абахын тула газараа зүбөөр уhалха, үтэгжүүлхэ гээшэ ехэ удха шанартай.

hаяшаг Онохойн совхоздо энэ асуудалаар тусхай зүблөөн зарлагдажа, тарялан, сабшалан уhалха тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо. Эндэ Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай мелиораторнууд, газар уhалагшад, агрономууд болон бригадирнар, отделенинүүдые даагшад суглараа.

Үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр Антоненко тус зүблөө нээхэ зуураа иигэжэ хэлэбэ:

—Управлениин ажахынуудта бүхыдөө 30 мянга гаран гектар уhалагдадаг газар бии. Тиибэшье тэрэнэй ехэнхинь хүсэд уhалагданагүй, уhалууриин олонхи түхеэрэлгэ, hубаг ханаабууд ехээр муудашанхай, зариманиинь оройдоо орхигдошоо. Энээнhээ боложо, ажахынуудта ороохо тарян, үбhэ ногоон жэлhээ жэлдэ багаар абтана.

Үнэхөөрөө управлениин олохон ажахынуудта газар hайнаар уhалаад, элбэг баян ургаса абаха тон ехэ арга боломжонь хүсэд хэрэглэгдэнэгүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тиимэhээ эдэ дутагдалнуудаа усадхажа, уhалагдадаг газараа hайнаар ашаглаха, тэрэниие али болохоор үргэдхэхэ тушаа ажахынуудта хараалагдаhан хэмжээ ябуулганууд эндэ зүбшэн хэлсэгдээ.

—Манай совхозой Үhэгэтэй, Боом, Шулуута, hүндэлгэ нютагуудта уhалууриин hайн түхеэрэлгэтэй системэнүүд бии. Тэдэнэй уhаар 3400 га тарялан, 3377 гектар сабшалан, 1375 га бэлшээриин газар уhалагдаха аргатай. Хэрбээ энээниие бэелүүлжэ шадаа hаа, сагай байгаалиншье ударилhаа дулдыдахагүй, тогтууритай баян ургаса абадаг болохо байнабди. Байгша ондо ган гасуур болобошье hаань, бүхы тарялан дээрэhээ гектарай 7 центнер ороохон абтаа. Харин уhалагдадаг газарай га бүриhөө дунда зэргээр 10,5 центнер ургаса хуряагдаа юм. Энэмнай гансал хабар, тарихын урда тээ нэгэ дахин уhалагдаад, иимэ ургаса абтаа бшуу. Хэрбээ ургасын түлэг гаража байхада, ехэ халуун болоhон үеэр, ядахын сагта баhа нэгэ дахин уhалаа hаа, хэды ехэ ороохо тарян нэмэри абтаха бэлэй,—гэжэ Онохойн совхозой директор нүхэр Передернин хэлээ.

Газарые зүбөөр уhалаад байхада, ургасын али тухай дээшэлдэгые эндэхи түрүүшүүлэй дүй дүршэл элитээр гаршална. Совхозой эрхим хартаабхашан А. Ф. Мильгунова 85 га уhалагдадаг газарай гектар бүриhөө 200 центнер хартаабха ургуулаа. Жэшээнь, уhалууриин газарта таригдаhан овощой ургаса хуурай добо газарайхиhаа 3 дахин шахуу дээшээ байна. Мүн совхозой бэрхэ луговодууд Гомбо Базаров, Лука Шульгин гэгшэд сабшалангаа шадамараар уhалаад, гектарай 18—48 центнер хүрэтэр үбhэ абана. Ерэхэ 1964 ондо эндэхид газараа улам hайнаар уhалдаг болохо, мүн үтэгжүүлхэ, илангаяа наг шэбхэ ехээр гаргаха, тарялан, сабшалангаа гол түлэб звенонуудта хубаажа, ургаса элбэгээр абаhанай түлөө зүбөөр урмашуулха хэмжээнүүдые абажа байна. Тиигэжэ энэ совхоз 1964 ондо уhалагдадаг газарай га бүриhөө дунда зэргээр 20 центнер ороохо, 100 центнер хартаабха, 140 центнер овощ хуряаха зорилго табяа.

Эдэнэй хүршэ Эрхирэгэй совхозшье уhалагдадаг газараар бага бэшэ. Теэд тэндэнь биратай хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Совхозойхид тарялангай га бүриhөө оройдоол 3,9 центнер ороохо, 45,8 центнер хартаабха хуряажа байхань яашье хүлисэшэгүй. Эндэ Дабаатын, Хойго-Ацагадай, Арбижалай, Хара-Ацагадай уhалууриин системэнүүд мүртэйгөөр хэрэглэгдэхэеэ болишонхой. Ехэнхи тарялан, сабшалангынь тусхай хүнэй харюусалгада даалгажа үгтөөгүй, эзэгүй байhаар.

Энээн тушаа үгэ хэлэгшэд совхозой хүтэлбэрилэгшэдые тон зүб шүүмжэлээ. Жэшээнь, эндэхи луговод нүхэр Бадмаев иигэжэ хэлэбэ:

—Газарай ямараар уhалагдажа, луговодуудайнгаа юушье хэжэ байhаниие мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэднай hонирходоггүй. Газар уhалагшадай ажалай түлөөhэншье хүниие бодотоор урмашуулхаар үгтэнэгүй. Иимэ харюусалгатуйhөө боложо, уhалагдадаг газарaймнай тон ехэ баялиг хии хосоржо байна,—гэбэ.

—Бидэ эдэ дутагдалнуудаа усадхан, ерэхэ жэлдэ тарялан, сабшалан дээрээ наг шэбхэ ехээр гаргаад, бүхы уhалууриин хаалта, hубаг ханаабуудые зүбөөр хэрэглэжэ, горитой газар уhалхаар хараалнабди. Илангаяа гол горход дээрэ насосно станцинуудые тодхоод, мүн уhа сасадаг түхеэрэлгэнүүдые табижа, ехэ газар уhалхабди. Зарим тарялан, сабшалан дээрэ үбэлдөө тошон халяагдаха,—гэжэ совхозой главна агроном нүхэр Маханов хэлэбэ.

Газараа зүбөөр, ёhотойл аша үрэ гарахаар уhалха, үтэгжүүлхэ, энэ талаар түрүүшүүлэй дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ тухай олон хүн өөhэдынгөө hанамжа, дурадхал хэлэhэн байна. Тэдэнэй дунда республикын мэдээжэ луговод нүхэр Хэшэгтуев («Улаан Оронго» колхоз), Загарайн уhалууриин системын управлениин главна инженер нүхэр Корнаков, мүн респубикын хүдөө ажахын станциин научна хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Хребтов, Онохойн совхозой түрүү хартаабхашан нүхэр Мильгунова гэгшэд илангаяа hонирхолтой дурадхалнуудые оруулба. Тэрэшэлэн Загарайн суута таряашан, Социалис Ажалай Герой С. К. Киселёвой газараа шадамараар уhалан, ороохо тарянанай элбэг баян ургаса абадаг байhан дүй дүршэл тухай үнинэй агроном, пенсионер нүхэр Метляев дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Тус зүблөөндэ хабаадагшад 1964 ондо уhалагдадаг тарялангай га бүриhөө 20 центнерhээ бага бэшэ ороохо, 100 центнер хартаабха, 120 центнер овощ, 300 центнерhээ доошо бэшэ кукурузын ногоон намаа набша хуряаха, сабшалангай гектар бүриин дунда зэргээр 16 центнер үбhэ абаха зорилго урдаа табяа. Тиигээд управлениингээ бүхы ажалшадта нэмэл бэшэгээр хандажа, үндэр баян ургасын түлөө бултаараа тэмсэхые уряалаа.

Б. ЗОНХОЕВ.

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН ХИМИИН ХҮГЖЭЛТЭ

Россин Федерациин экономическа районууд угаа ехэ газар дайда эзэлдэг, эдэ районуудай тус бүридэнь шахуу химическэ предприятинууд бии. Эдэ предприятинууд химиин продукци абахада хэрэгтэй болодог зүйлнүүдэй бии байhан газарта гү, али тэдэнэй продукциие ехээр хэрэглэдэг газарта гол түлэб байгуулагданхай. Түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ байгуулагдаhан комбинадуудhаа гадна, бүри haяхан байгуулагдаhан заводууд хүдэлжэ байдаг.

РСФСР-эй арадай ажахын соведэй түрүүлэгшын орлогшо А. Н. Миловановтай ТАСС-ай корреспондент уулзаад, Федерациин химическэ индустриин хүгжэлтэ тухай хөөрэжэ үгэхыень тэрэнииэ гуйгаа.

— СССР-тэ бүтээн гаргагдадаг бүхы химическэ продукциин нилээд ехэ хубинь Россин Федерацида үйлэдбэрилэгдэнэ,—гээд нүхэр Милованов хэлээ. — Синтетическэ спирт, шинэ, хэмэл болон синтетическэ утаhан гэхэ мэтэ тухай хэлэхэ болоо haa, тэдэнэй 80—90 хүрэтэр процентнь эндэ бүтээн гаргагдадаг. Тиихэдэ хэдэн тон шухала химическэ зүйлнүүд имагтал манай Федерацида гаргагдадаг байха юм.

Асуудал. Химигүүд хүдөө ажахыда юу үгэнэб, ургаса дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ тэдэнэр ямар туhа хүргөөб?

Харюу. РСФСР-эй предприятинуудта мүнөө жэлдэ 10,5 миллион шахуу тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдаха гэжэ түсэбэй ёhoop хараалагданхай. Хамагай түрүүндэ азот ехэтэй карбамид тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Ямаршье ургамалай тарилгаhан газарые энээгээр үтэгжүүлхэдэ угаа hайн үрэ гарадаг. Тэрээнhээ гадна, карбамид мал ажалай фермэнүүдтэ нэмэлтэ тэжээл болгон хэрэглэгдэдэг байха юм. Энэ тон үнэтэй химическэ продукциие дүрбэн предприяти, тэрэ тоодо Щекино болон Новомосковскын (Тульска область), Салаватахи (Башкирай АССР) комбинадууд бүтээн гаргадаг болонхой.

Республикын заводууд хүдөө ажахыда зорюулан, угаа ехэ хэмжээнэй аммиагай селитрэ, аммиагай уhа, суперфосфат гаргадаг, тиихэдэ калийна үтэгжүүлгэ болон фосфоритна гурил гол түлэб манай Федераци үгэдэг байха юм. Азот, фосфор болон калитай нитрофоск гэжэ орёо бүридэлтэй үтэгжүүлгэ манай орон дотор анха түрүүнээ РСФСР-эй предприятинуудта гаргагдадаг болоо. Бүри үрэ ехэтэй суперфосфат Москва шадарай Воскресенскэ химическэ комбинадта, Красноуральска зэд хайлуулдаг комбинадта бүтээн гаргагдана, энэ хадаа юрын суперфосфадта орходоо хоёр дахин ехэ хүсэтэй. Иимэ үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ ашагтай туhатай, юуб гэхэдэ, энээниие бүтээлгэдэ мүнгэ зөөри, хүдэлмэриин хүсэн ехээр алмагдадаг. Борно үтэгжүүлгые орондоо гансахан лэ Россин республика үгэдэг, энээниие Воскресенскэ химигүүд бүтээн гаргадаг болонхой.

Асуудал. Россин Федерациин химическэ индустриин бусад hалбаринууд ямар үрэ дүн туйланхайб?

Харюу. Энэ хадаа ехэ асуудал болоно. Шинэ тухай эхилжэ хэлэе. Тэдэниие бүтээжэ гаргалга республика дотор долоон жэлэй үедэ 30 процентээр нэмээ, тиигээд мүнөө орон дотор бүхы дээрэ гаргагдадаг шинын 90 тухай процентнь болоно. 60—70 мянган километртэ ябаха шадалтай хоёр миллион хахад шинэ мүнөө жэлдэ бүтээжэ гаргагдаха. Долоон жэлэй эсэстэ иимэ үрэ туйлагдахаар түсэблэгдэhэн байгаа бшуу. «Р» гэжэ түхэлэй шинэнүүд бүтээгдэдэг боложо байна. Тэдэ юрын шинэнүүдтэ орходоо гурба дахин бүхэ юм.

Тракторнуудай, комбайнууд болон бусад хүдөө ажахын машинануудай шинэнүүдээр оронойй колхоз, совхозуудай хэрэглэмжэ мүнөө хүсэдөөр хангагдана. Гэбэшье автомобильна шинэнүүд дуталдадаг байhaap. Тиимэhээ шинэнүүдые шадаал haa олоор бүтээжэ гаргаха, шанарыень hайжаруулха гэшэ РСФСР-эй шинын заводуудай гол зорилго болоно.

Арадай ажахын элдэб hалбаринуудта угаа шухала болодог синтетическэ этиловэ спирт, тэрэшэлэн пластическа зүйлнүүдые абахада шухала болодог фенол Федерациин предприятинуудта тон ехээр гаргагдадаг юм. Тиихэдэ пластмасса гаргалга долоон жэлэй үе соо хоёр шахуу дахин дээшэлээ. Полиэтилен гаргадаг хүсэтэ үйлэдбэринүүд Салавадта, Куйбышевта, Грознодо ашаглалгада үгтөө, хэмэл арhа болон кабелиин бүреэдэhэ хахэдэ ехээр хэрэглэгдэдэг полихлорвиниловэ дабирхай гаргадаг үйлэдбэри үргэдхэгдөө. Кузбассай болон Дунда-Ураалай совнархозууд үнэтэ продукт болохо ионообменнэ дабирхай бүри ехээр гаргадаг болоо, түхэл янзыень олон болгоо.

Химическэ утаhа гаргалгаар Россин Федераци орон доторoo гол hуури эзэлнэ. Иимэ утаhа гаргалга долоон жэлэй эхинhээ хойшо 1,8 дахин, тэрэ тоодо синтетическэ утаhа—дүрбэ дахин нэмээ. Курска заводой гаргадаг штапельна утаhан, торгон-лавсан, Балаковско комбинадай гаргадаг тон бүхэ вискозно утаhанууд (корд) ехэ суутай болонхой. Ацетатна торго нэхэдэг үйлэдбэри Энгельс городто ашаглалгада үгтөө. Красноярскын болон Барнаулай химическэ утаhанай предприятинууд нилээд ехээр үргэдхэгдэhэн байна.

Хэдэн арбаад мянган тонно хэмжээтэй резинотехническэ болон бусад химическэ зүйлнүүд РСФСР-эй заводуудта гаргагдадаг.

Асуудал. Химическэ промышленностиин ургаха саашанхи хараа зам ямар бэ?

Харюу. Химиие хүгжөөхэ гэшэ мүнөө оронойнмай ударна фронт болоно. Тиимэhээ хими саашадаа ехээр хүгжэхэ.

Шэнэ предприятинуудые бариха талаар КПСС-эй ЦК-гай 1958 оной майн Пленумэй хараалhан үргэн программые бэелүүлhэнэй ашаар Россин Федерацида химическэ үйлэдбэри ехээр хүгжэжэ шадаhан байна. Тэрэ үеhөө хойшонхи саг соо республика дотор 200 шэнэ завод, цех болон химическэ түсгаар томо үйлэдбэри ашаглалгада үгтөө. Капитальна барилгада гаргашалагдаhан мүнгэ зөөри мүнөө бүри ехээр хараюулагдадаг болоhо байна. 1964—1965 онуудта химическэ үйлэдбэри тон ехээр нэмэхэ. Жэшээлхэдэ, минеральна үтэгжүүлгэ гаргалга 7,5—8 миллион тонноор нэмэхэ, тиихэдэ ганцахан карбамид ерэхэ жэлдэ мүнөө жэлэйхидэ орходоо гурба шахуу дахин ехээр гаргагдахаар түсэблэгдэнхэй. Долоон жэлэй эсэстэ синтетическэ этиловэ спирт гаргалга 1,5 дахин ехэ болохо юм. Эды шэнээн спирт нэрэжэ гаргахын түлөө урдань хоёр зуу миллион үлүүтэй пүүд орооhо таряан хэрэгтэй болохо байгаа.

Синтетическэ полидивиниловэ (СКД), полиизопреновэ (СКИ) гэдэг каучугууд ерэхэ жэлhээ бүтээгдэжэ эхилхэ. Энэ хадаа бодото каучугай орондо хэрэглэгдэжэ болохоор юм. Ефремовтэ (Тульска область), Ставропольда (Куйбышевска область) болон Волгоградта байдаг заводууд иимэ каучук бүтээдэг болохо. Синтетическэ утаhанай Волжско завод, Курска заводой хоёрдохи ээлжээн болон бусад предприятинууд ашаглалгада үгтэхэ. Республикын элдэб нютагуудта химическэ шэнэ комбинадуудай барилга үргэнөөр хэгдэхэ юм.

Хими хадаа Россин Федерациин арадай ажахын ехэ, тон шухала hалбари болоно. Шэнэ заводууд бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгээр хангагдана, бүхы ажал хүдэлмэринь оньhожоруулагдана, автомадаар зэбсэглэгдэнэ. Хаа хаанагүй ургэлжэдөө hайн гэжэ хэлэхэ аргагүй. Цехүүд болон установконууд проектээр хараалагдаhан хүсэндөө оролгые унжагайрууна, ажал эмхидхэлгэдэ горитой дутуунууд бии. Эдэ дутуунуудые түргэнөөр зайсуулха гэшэ предприятинуудай коллективүүдэй, совнархозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй түрүүшын ээлжээнэй хэрэг болоно.

КПСС-эй Центральна Комитедэй болохоёо байгаа Пленумые эрхимээр угтахын түлөө социалис мүрысөөн республикын химическэ заводууд болон комбинадуудта эдэ үдэрнүүдтэ үргэнөөр дэлгэржэ байнхай. Урдаа табигдажа байhан харюусалгата зорилгонуудые хүдэлмэрилэгшэд, инженер болон техникүүдэй нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ байhаниинь сохомтой.

(ТАСС).

Ехэ химиеэ саашадань хүгжөөхэ талаар Заполярн туйлай ехэ арга боломжотой. Заполярнин химиин индустриин түб болохо Новый городто оршодог СССР-эй Наукануудай академиин Кольско таhагай хүдэлмэрилэгшэд руда малтан абаха, шанаржуулха талаар үлэмжэ hайн аргануудые хэрэглэхэдэнь «Апатит» комбинадта эдэбхитэйгээр туhалдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **СССР-эй Наукануудай академиин Кольско таhагай бүлэг хүдэлмэрилэгшэд Хибинэнүүдэй рельефнэ карта хаража байна. Баруун гарhaa—научна хүдэлмэрилэгшэд В. К. Задорожный, А. И. Белякова, В. И. Белокосков, А. В. Галахов, М. К. Мазуров, И. Д. Батиева гэгшэд байна.**

(ТАСС-ай фотохронико).

Антоновтоной ажалша бүлэ

Хүдөө тосхон, хото городуудта элдэбын нэрэтэй үйлсэнүүд бии гээшэ ааб даа. Тэдэнэй зариман арадай геройнуудай, нүгөөдэнь миин юрын нэрэнүүдые абанхай. Энээхэн үйлсэ Степная гэжэ нэрэтэй юм. Үнэхөөрөөшье тала шэнги үргэн, сэбэр үйлсэ даа. «Забайкалец» колхозой хоёрдохи бригадын механизаторнууд, малшад, таряашад энэ үйлсэдэ ажаhуудаг. Эндэхи гэр бүхэн өөрын хуби заяатай, өөрын түүхэтэй байха. Тэдэнэй дунда пенсионер Феофан Михайлович Антоновой сэнхир сонхотой шэнэ гэр харахат.

Удэшэндөө энэ гэрэй сонхоор электрын гэрэл үни удаан, hүниин харанхые хаха сохин ялардаг. Урдань гэрэй эзэдтэ нютагай почтальон сэнхирхэн конверттэй бэшэг үдэр бүри гэхээр асардаг бэлэй. Тиин мүнөө тиигэхэеэшье болишоо. Бэшэгээр hониноо дуулгаха, өөр тухайгаа хөөрэхэ хүнүүдынь—тэдэнэй хүбүүд, басагад—барандаа түрэл тосхондоо, эгээл энээхэн үйлсэдэ гэр бүлэнүүд болоhо үнинэй түбхинэнхэй. Феофан Михайлович Евдокия Устиновна хоёрой зургаан үхибүүд—хоёр хүбүүн, дүрбэн басагад—колхоздоо ажаллажа байдаг. Энэ айлай үри бэенэр ондоо тээгүүр жаргал бэдэржэ зайн зурангүй, эхэ эсэгынгээ хүдэлhэн, түрэhэн нютагта хуби заяагаа олонхой. Тэдэнэрэй дүрбэниинь айл болоhо, өөhэдын хэрэг ажалтай, өөhэдын баяр жаргалтай.

Феофан Михайлович хирэ хирэ болоод лэ колхозой конторoop, малай фермэнүүдээр, таряан ажалай бригаданuудаар ябадаг. Колхозойнгоо хэрэг ажалые hонирхон, ходо хаража мэдэжэ байха дуратай. Тиигэншьегүй яахаб даа. Үндэр наhатай болотороо үнэн сэхээр ажаллажа, амаралтада гарабашье, гэртээ hанаа амархан hууха дурагүй. Тэрэл тосхон соогуураа ябахадаа, үбгэнэй зүрхэ сэдьхэл баясан урмашадаг. Колхозниг уудай шэнэ шэнэ гэрнүүд, дунда hургуулиин хоёр дабхар байшан, участково больница, хүдөөгэй библиотекэ, почтын таhаг, эдеэ хоолой, эд бараанай магазин, hү hаалиинь фермэдэ республика соо анха түрүүн тодхогдоhон «карусель»—эдэ бүгэдэ Феофан Михайловичые урмашуулангүй яахаб! Колхозынь жэл ерэхэ бүри хүсэ шадалтай болоhо, барилга ехээр хэжэ байнхай. Артелиин ажалшадай байдал улам hайжарна. Эдэ бүгэдэндэ пенсионер Антоновой хубита бии ха юм. Тэрэ мүнөөшье ажаллажа ябаха аад, үндэр наhан гэшэ аргагүй бшуу. Харин хүбүүд, басагадайнгаа колхоздоо хүдэлжэ байдаг хада, үбгэжөөл сэдьхэл дүүрэн ябадаг.

...Республикын Хүндэлэлэй самбарта «А. Ф. Антонова, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Забайкалец» колхозой гахайшан» гэжэ дороо бэшэгтэй фото-зураг харахат. Энэмнай — Феофан Михайловичай басаган гээшэ.

Дүрбэн жэлэй саана Анна гахайн фермэдэ ерэhэн юм. Энэ жэлдэ нёдондонойхидоол адляар гахайшан Антонова ехэ амжалта туйлаа: даажа байhан гахайнуудhаа 361 поршоонхо абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлээ. Иимэ дүнгүүдые колхозой ондоо нэгэшье гахайшан туйлаагүй. Гахай бүриhөө 21 поршоонхо абаа ха юм. Тиин тэрэнэй фото-зураг республикын Хүндэлэлэй са... рые мүнөө шэмэглэнэ.

Шаралдай тосхоноорхин ... зойнгоо эрхим haалишан Сте... Антоновае hайн hанана ёhотой... рэ 1956 ондо Москва выст... ошохо зол хубида хүртөө hэн... нөө Степанида колхозой ог... бригадын гэшүүн юм. Арт... тракторист Иван Антоновые ... зой эрхим механизаторнуудай ... гэжэ тоолодог. Комбайнер ... Евдокимов өөрынгөө туhалагш... штурвальна Филипп Антонов ... омогорхон хөөрэдэг. Филипп—Ф... Михайловичай эгээ бага х... Гурбан жэлэй саана армиин... бые дүүртэhээр колхоздоо х... байдаг.

Үбгэн Антоновтон Шаралд... тагта колхоз байгуулалсаhан ... Мүнөө залуу Антоновтон эхэ ... гээ хэрэг үргэлжэлүүлжэ, жэл... хэ бүри колхозойнгоо баялиг... гадхан, эсэшэ сусашагүйгөөр ... лана. Эндэ, Шаралдайда, Анто... ной хоёр үетэн хамтын хэрэг... лөө оролсон, коммунизм бай... да хабаадалсажа байна. Т... Антоновтоной гурбадахи үе... ашанар ургажа ябана.

Таряанай ургаса, малай аш... мые дээшэлүүлхэ, тоо толгойен... шоруулха хэрэгтэ иимэл юрын ... ша малша зоной үүргэ тон ех... шэ. «Забайкалец» колхоздо ... Шэбэрэй үйлэдбэриин управ... бусад ажахынуудтал тиимэ ... хүнүүд олон юм. Энээндэ Ан... тоной ажалша бэрхэ, ехэ бүл... шээ болоно.

Л. ГОМБО...

Киномеханик—коммунис ажалай ударн...

Михаил Михайлович Усольцев арбан гурбан жэлэй урда юрын мотористаар ажалладаг бэлэй. Ажалдаа оролдосотой, hүбэлгэн энэ хүбүүе ходо магтадаг, «хүн болохо багаhaa» гэжэ хэлсэдэг hэн. Харин Миша удангүй киномеханик болоо hэн.

Нэгэтэ Усольцев аймагай культурын таhагайхидта хандан:

—Кинодо хүн зоной үсөөн ябадаг газарта намайе эльгээгыт,—гээ hэн. 1959 онhoo хойшо Шэмхэ нютагта ажаллаба. Энэнэй урда тээ эндэнь киношье ёhoop гарадаггүй байгша бэлэй. Харин нүхэр Усольцев түрүүшын үдэрhөө оролдосо ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ эхилээ. Хахад hара үнгэрө... байхада, Шэмхэ нютаг... хин хүгшэн, залуугүй ки... до ерэдэг, hонин даа, ... нин гэлсэдэг болоhон б... гаа.

Миша кино харуулх... гаа урда тээ тэрэнэй гол... ха, hонирхомоор зүйл ... хай хөөрэдэг, үглөө... ямар кино табигдахаб гэ... соносходог байба. Усол... вой оролдолгын үрэ хар... даа. Аймаг соогоо эгээл ... рүүлэн коммунис ажал... ударнигай хүндэтэ н... зэргэдэ хүртөө. hарын... нормо ходо 105—110 пр... цент дүүргэнэ. Мүнөө ну... Усольцев Хэрэнэй кус... киномеханигуудай бр... дираар томилогдоод, ... дүршэлтэй киномехани... жэ хүн зондоо магтуу...

С. Арду...
хүдөө бэшэ...
Түнхэн.

ТОБШОХОНООР...

◆ Оронoй эгээл үнинэй Миасска приискын алта олзоборилгошод болзорhoo hара хахадаар урид жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Ехэ хэмжээнэй үнэтэ металл оромнай абаба. Ленинскэ приискын хүдэлмэришэд 54 монсогор сула алта олоо, тэдэнэй 14-ниинь томонууд юм.

◆ «Ракета» түхэлэй далита онгосонууд жэлэй эхинhээ хойшо 4.000.000 хүнүүдые зөөбэ. Хурдан ябасатай, аятай зохид иимэ онгосонууд Волго, Кама, Амар, Иртыш, Днепр болон бусадшье гол мүрэнүүдээр тамардаг болонхой.

◆ Ашаг ехэтэ азотно үтэгжүүлгэ—аммиагай уhан Украинада үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болобо. Колхоз, совхозууд 1.500 мянган центнер иимэ үтэгжүүлгэ саахарай свёклын, кукурузын, овощой, хартаабхын ургасада энэ жэлдэ хэрэглэhэн юм. Ерэхэ жэлдэ республикын ажахынууд хоёр дахин ехэ аммиагай уhа абаха. Энэнь миллион хахад гектар талмайн тарилгада сүршэхэдэнь хүрэхэ байна.

Түрэл орон доторнай

ТРАКТОР ЗАhАБАРИЛГА ТҮЛЭГ ДУНДАА

Хабарай тарилгада трактор агтаяа хүсэн түгэс бэлэн болгохо хүдэлмэри орон доторнай үргэнөөр ябуулагдана. Октябриин 1-hээ ноябриин 10 хүрэтэр колхоз, совхозуудта 68 мянган трактор заhабарилагдаа.

Белоруссиин механизаторнууд техникэеэ амжалтатайгаар бэлэдхэнэ. Нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэбэл, эндэхид нэгэ хахад дахин олон трактор заhабарилаа. «Сельхозтехникын» нютагай нэгэдэлнүүдэй ажалаа шэнэ онол аргаар эрхилhэнэйнь ашаар амжалта туйлагдаа. Зарим нэгэдэлнүүд индустриальна арга хэрэглэжэ, колхоз, совхозуудай техникэ заhабарилна. Хүдөө ажахын машинануудые түхэреэн жэл соо таhалгаряагүйгөөр заhабаридаг мастерскойнууд республика дотор олон.

Техникэ заhабарилгын талаар Украиныш мастерскойнууд тусхай мэргэжэлдэ орожо байнхай. Тракторнууд нёдондонойхиhoo түргөөр заhабарилагдана. Мүнөө үедэ заhабарилгын тусхай мэргэжэлдэ opohон 450 предприяти Украинада бии. haяын жэлнүүдтэ тэдэнэй тоо 4 дахин олон болохо.

Россин Федерацида, Балтика шадарай республиканууд та, мүн Молдавида трактор заhабарилгын хүдэлмэри үнгэрhэн жэлэйхидэ орбол нилээд түргэнөөр хэгдэнэ.

Армениин механизаторнууд хабарай тарилгада нобшоор бэлдэжэ байна. Нёдондоной энэ үедэ заhабарилагдаад байhан тракторнуудай хахадhaa үсөөниинь мүнөө заhагданхай. Мүн Казахстанай, Киргизиин, Таджикистанай ажахынуудта трактор заhабарилга унжагайрна.

(ТАСС).

Хушалтын шэнэ материал — шэл пластикаар хэгдэдэг ниифер барилга дээрэ улам ехээр хэрэглэгдэдэг болоhо байна. Хушалтын энэ материалые үнгэтэ пластика хэдэг Ленинградай завод бүтээн гаргадаг. Тэрэ хадаа түмэр хушалтаhaa хэдэ дахин хүнгэн, бүхэ, жэбэрдэггүй, эбдэрдэггүй юм. Зураг дээрэ: техническэ хиналтын таhагай хүдэлмэрилэгшэд Лариса Пытайло (зүүн гарhaa), Людмила Елова гэгшэд шэл шиферэй шанар шалгажа байна.

(ТАСС-ай фотохронико).

ЭЛЕКТРОВОЗУУД ОЛООР ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

МОСКВА. **(ТАСС-ай корр.).** Мүнөө жэлдэ орон доторнай 1200 километр утатай түмэр замда электровозууд ябадаг болоо. Шахунья—Киров, Акстафа—Кировабад, Малоярославец—Калуга гэжэ участогуудта хараалагдаhан болзорhoo урид электровозууд ябажа эхилээ.

Түмэр замда электровозуудые ябуулдаг болохо 10 hарын түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Ураалай, Алтайн, Донбассай болон Кузбассай түмэр замуудаар электровозууд олоороо саг үргэлжэ хэрэглэгдэнэ.

Кунгур—Шаля, Котельнич—Свеча, Ясиноватая—Мариуполь, Малоярославец—Сухиничи гэжэ участогуудта барилгын болон хабсаралгын хүдэлмэри түгэсхэгдэжэ байнхай. 277 километр утатай Лихая Россошь хоёрой хоорондохи замда энэ жэлдэ электровозууд ябадаг болохо.

ШЭНЭ ГАЗОПРОВОД

КРАСНОВОДСК. **(ТАСС-ай корр.).** Кара-Кумай элhэн соогуур газопровод баригдажа байна. Котур-Тепе Красноводск хоёрой хоорондо 15 километрэй газарта соргонууд табигдаа. «Небитдагнефть», «Кумдагнефть» гэжэ нефть олзоборилгын газарта нефтьтэй хамта абтадаг газ Красноводскын предприятинуудта хэрэглэгдэхэ юм. Красноводск городой 103 хубаарилгын станцида түхеэрэлгэнүүдые хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Шэнэ жэлэй урдаханууp шэнэ газопровод ашаглалгада үгтэхэ.

АЛТАЙН ХИЗААР. Со... кинско мяха-hүнэй совхоз... энэ хабар агрохимическэ ла... ратори эмхидхэгдээ hэн. ... үе соо 5 мянган гектар газар... хүрьhэн шэнжэлэгдээ. Тэрэ... нэй эсэстэ ургамалнуудые ор... ганическа болон минерал... үтэгжүүлгээр нэмэлтэ тэжэ... үгэхэ тушаа заабаринууд ү... тэhэн юм. Тиигэжэ үтэгжүүл... дэhэн газар дээрэхи кукуру... ургаса 42 процентээр, саа... рай свёклын—45 процент... шэниисын — 50 процент... дээшэлээ. Зураг дээрэ: аг... химическэ лабораториие да... ша агроном Г. Ф. Лешко... (зүүн гарhaa), хүдэлмэрилэ... П. Д. Баталова гэгшэд газар... хүрьhэ шэнжэлжэ байна.

(ТАСС-ай фотохронико).

КАСПИИН ЗАГАhАШАДАЙ АМЖАЛТА

Каспиин далайн колхознигуу... загаhашад, загаhанай промы... ленностиин хүдэлмэришэд заг... hа бариха жэлэйнгээ түсэб бол... зорhoонь урид, ноябриин 7-... дүүргэбэ. 3521 мянган центн... түсэбтэй аад, жэлэй эхинhээ хой... шо 3523 мянган центнер заган... барая. Астраханиин област... Туркмениин, Дагестанай үйлэд... бриин управленинүүдэй загаhаша... жэлэйнгээ даалгабари болзор... hoонь урид дүүргэбэ. Гурэн... олзоборилгын, мүн загаhа бари... гын колхозуудай хүдэлмэрилэгш... hайнаар хүдэлөө.

Каспиин далайн загаhашад жэ... лэй эсэс хүрэтэр түсэбhөө гадуу... 450 мянган центнер загаhа г... рэндэ тушааха гэжэ шиидэнхэй...

(ТАСС).

Хэблэлэй шэнжэлэл

Экономикын асуудалда—онсо анхарал

Хоринн үйлэдбэриин управлени арбаад совхоз, гурбан колхозтой, Европын хэдэн багашаг гүрэнэйхиин шэнээн газартай юм. Энэ баялигынь элдэб янзын мал, шубуу бүри олоор үдхэхэ, эрхим хоол тэжээл болодог ургамалнуудые үшөө ехээр тариха арга олгоно. Тиин гэhээ, эндэхи бүхы ажахынууд өөhэдынгөө үйлэдбэриие адли hайнаар, коммунис байгуулалтын мүнөөдэрэй эрилтэдэ дүүрэн харюусахаар хүгжөөнэ гэхын аргагүй. Зариманай (Үдын, Чисааны совхозуудай) ажахыгаа бараг дундуур эрхилжэ байхадань, бусад колхоз, совхозууд (Иисэнгын, Хэжэнгын, Нарhатын гэхэ мэтэ) үйлэдбэриин асуудалнуудые холын хараатайгаар шиидхэжэ, ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадаагүйhөө уламжалан, гаргаша ехээр хэдэг, тиигээд продукциингаа өөрынь үные хүндэрүүлдэг, жэл бүри үри шэридэ ородог байгаа. Иимэ колхоз, совхозуудые ойрын хоёр жэлэй туршада гээгдэлhээнь гаргажа, ашаг ехэтэй ажахынууд болгохо аргануд тухай нүхэр Н. С. Хрущевой бэшэг соо, Хмельницкэ үйлэдбэриин управлениин ажалшадай хандалга дотор тодорхойгоор зааганхай. Энээниие үндэhэ болгон, орон соохи ажахынууд нөөсэ арга боломжоёо бүрин ашаглаха, кадрнуудаа зүбөөр хэрэглэхэ, ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалаад, бодото дээрэнь бэелүүлжэ эхилээ. Түрүү ажахынуудай онол арга, дүй дүршэлые бусадта дамжуулха, зарим колхоз, совхозуудай гээгдэлдэ opohон шалтагаануудые элирүүлэн, ойрын сагта хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ нютаг нютагай хэблэл, тэрэ тоодо хүдөөгэй партийна комитедүүдэй газетэнүүд, ехэ үүргэ дүүргэнэ, дүүргэхэшье байhаниинь элитэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, Хориин совхоз, колхозуудай үйлэдбэриин управлениин парткомой, аймсоведэй орган — **«ШЭНЭ ҮДЭ»** газетын өөрынгөө үүргэ уялгые ямараар дүүргэжэ байhыень хараад үзэхэдэ, hүүлэй гурба hарын турша соо экономикын асуудалаар хэдэн статья толилhон, мүн Анаагай, «Комсомольско», Хэжэнгын, Үдын, Чисааны совхозуудай партийна тоосоото hунгуулиин суглаанууд дээрэ ажахын дутуу дунданууд, саашанхи зорилгонууд тухай юун гэжэ хэлсэhыень юрэнхышэгээр бэшэhэн байна. Гэхэтэй хамта доро дурдагдаха дүрбэн материалынь илангаяа hонирхолтой.

Управлениин главна бухгалтер нүхэр Федотовой «Хүтэлбэрилхэ гэбэл—тоолохо хэрэгтэй» гэhэн статья газетын августын 9-нэй номерто тунхаглагдаа. Ямар ажахы жэлэй хугасаада (1962 оной июльhээ 1963 оной июль хүрэтэр) мяха hүнэй, opooho таряанай, барилга түхеэрэлгын, оршо болон гаршын талаар ямар дүн туйлааб гэжэ тодорхой тоо, баримтануудые дурдаhан, тобшололнуудые хэhэн байна. Иимэ статьянуудые үе үе үгэжэ байбал hайн гэжэ hанагдана.

Тэрэшэлэн «Урданайнь алдар хаанаб?» гэhэн К. Жалсараевай статья «Шэнэ Үдын» сентябриин 6-пай номерто үгтэhэн. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Урдань Ашангын Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз ходоо hайнда тоологдодог байгаа. Ашангынхид мүнөө тэрэ ёhо заншалаараа ябана гү? Үгы. Жэл бүхэндэ малынь гарзална. Отделениин (мүнөө Анаагай совхозой 6-дахи отделени) 100 эхэ хонин бүриhөө 42 хурьган абтаба... Юун болооб? Ажахыгаа hайнаар хүтэлбэрилөөгүй, эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри ябуулаагүй, ажалда хиналта хэнэгүй...» гэхэ мэтэ тодорхой харюу үгтэнхэй.

Октябрь hара соо илангаяа олон (7) статья, корреспонденци тунхаглагдаа. 26-най номерто хэблэгдэhэн «Иисэнгын бэрхэшээлнүүд» гэжэ статья соогоо П. Натаев эндэхи совхозой hүүлэй дүрбэн жэлэй туршада хонин ажалhаа бэшээр юундэ гарза хохидолтой ажаллажа байhыень харуулха гэжэ hэдэhэн байна. Тиигэбэшье тус ажахын гээгдэлдэ opohон гол шалтагаануудые автор элирүүлжэ шадаагүй, тэндэ дурдагдаhан олон тоо, баримтануудhaa зохихо тобшолол хээгүй.

Мүн тэндэнь Г. Васильевай hонирхолтой корреспонденци гаранхай. Тэрэниие уншахада, Үдын совхозой парткомой секретарь нүхэр Романов партиин түүхэ, ажахын экономико шудалха кружогуудай hурагшадые суглуулжа, Хмельницкэ таряашадай уряа бэшэгтэй танилсуулhан байна. Энээнhээ уламжалан хөөрэлдөөн болоходоо, бригада бa фермэнүүдые бэрхэ мэргэжэлтэдтээ даалгаха, экспедитор, директорэй орлогшо, завхоз, лесник, пожарник мэтын тушаалнуудые болюулха гэхэ зэргын олон hанамжа дурадхалнуудые оруулhан байна. Энэнь кружогуудта хабаадагшадhaa гадна, совхозой бүхы хүдэлмэришэдэй дунда ехэ hонирхол үүсхээ.

Хүрбын совхозой нэгэдэхи фермые эрхилэгшэ М. Мартыновай «Саг шэнэ эрилтэнүүдые табидаг» гэhэн ехэ статья газетын октябриин 31-нэй номерто толилогдоо. Тэрээн соонь: «Аммиачна селитрээр сабшалангаа үтэгжүүлхэдэ үбhэнэй гараса хоёр дахин дээшэлнэ... Бургааhа шугы арилгаад, намаг хатаагаал, сабшалангаа үтэгжүүлээд байгаа haa, малаа дүүрэн хүрэхэ тэжээлээр хангажа шадахабди... Манай сабшалан 2-дохи, 3-дахи фермэнүүдhээ саана Жэбхээhэндэ, Хасууртаhaa 80 километр газарта байдаг юм. Үбэл болоходо, тэндэhээ үбhэ машинаар, тракторaap асарнабди. Жэбхээhэниие хоёрдохи фермэдэ үгөөд, манда Эжэтэ, hаялые үгөө haaнь таараха байгаа. Фермые эрхилэгшын эрхэ хаhагданги: ажалай гурим эбдэhэнэйнь түлөө захиргаанай зэмэ тохохо эрхэгүй. Залхуу, архинша хүнүүд энээниие хэрэглэн, зоргоороо аашалалдана. Эрхилэгшэ жэжэ зэр зэмсэг, эдеэ хоолой зүйл худалдажа абаха зэргэгүй байна» гэхэ мэтэ экономическа hанамжа боломжонууд хэлэгдэнэ.

Газетын эдэ материалнуудтай танилсаад байхадаа, иимэ тобшолол хэхээр болоно: колхоз, совхозуудай экономикые шэнжэлхэ, тиихэдээ түрүү ажахынуудай хайшан гээд амжалтатайгаар хүгжэжэ байhые, зариманай яагаад гээгдэлдэ opohон шалтагаание элирүүлхэ, тэрээнhээ гараха аргануудые зааха гэжэ оролдолго болоhониинь hайшаалтай. Гэхэ зуура, энэ хэрэгтэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдые, экономистнууд болон мэргэжэлтэдые, отделени, фермэнүүдэй эрхилэгшэдые, юрын хүдэлмэришэд болон колхозниг уудые саашадаа олоор хабаадуулдаг haaнь бүри hайн байгаа.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур
1963 оной ноябриин 21.

Түрүүшүүл тухай магтаал

ХҮБШЫН БЭЛШЭЭРИ ДЭЭРЭ

...дэ амар!

...дөө, мэндэ!..

...аргамжаар бэеэ орёогоод, ...тажа байһан шиираг шам... ...өөл аргамжаяа оглёбодоо ...ин орёожорхёод, узүүрыень ...эртөө һарбайха зуураа, ...бэлэйгээ шүдэндөө зуужа. ...раа намда үгэнэ. Зүүн га... ...ёобо орёоһон аргамжаяа ...а. «Мэндэ» гэжэрхёод, сү... ...үй байһан хүнүүдэй гар ...риханьшье таагүй байгаа. ...һэн гараараа аргамжа ба... ...үнэй баруун гараа һарбай... ...да, үг-маг гэжэ татагалза... ...йлтай бэшэ. Ажалша шэ... ...ыень адхаха хоорондоо нэ... ...э болоод, «газетэһээ яба... ...даа, корреспондентэб»—гэ... гараба хэбэртэйб. Харюу... ...жөөл юумэ дуугарха гэһэн ...н амандань байһан һарь... ...й һаалта хэбэ хаш, энеэдэ ...тойгоо һэжэрнэ: «Мэнэ сү... ...өб, тиигээд дуугаралсаха... ...л хэбэртэй. Бастриг татаг... аргамжашье уягдажа, үб... ...амаһаа бээлэйгээ абаад: ...хэр абаг саашань, Идан ...эшэб гэжэ танилсаха, ал... ...мэдэлсэхэ гэн гэһээм, энэ ...й гэжэ,—ажал хэжэ, аса ...баагүй һаа, хүнэй хэрэглэ... ...э бэшэ аад—һаалта хэжэ ...жэ Идан үбгэн манаа

...тэрэшье тэрэ: һонимнай?

..., зугаатайл үбгэжөөл хаш. ...мохоорхоёо орёожо байха ...нютагайнгаа энэ тэрэ һо... ...й хөөрэнэ, газаа досо... ...жо байһан юумэнүүд тухай ...е үрдинэ.

...етэ шадал соогоо уншадаг, ...гнадаг зомдил даа. Теэд ...малайнтаа үбэлжэлгэдэ ...убһэ хулһаяа зөөжэ, гэр ...дулаалжа сулөөгүйхэн бай... «Др-рр-рра!» гэнэб! Золиг... ...шаа тэгүүлнэб. Долоон хо... ...һоор байһан юумэндэл, үрбэйһэн сүрбэйһэн юумэн руу ходол дүгташажа байхаш...

Хадын ташалангай зелёнкын поли дээрэ ашаатай тэргэтэй байһан моринойнгоо ябуултахаяа һанахада барижа, үреөһэн хажуугайнь боожые оглёбодонь хадуужархёод, һеөргөө ерэжэ, үбгэн хөөрөөгөө дахин захална.

Мүнөө жэл Идан Чилуевич аяар холын Ара-Тори гэжэ газарта һубай малтай зуһаад, намар оройшог болоһон хойно голдо орожо ерээ юм. Совхозойнгоо түб һууринһаа 100-гаад модоной газарта, Химнын гол руу наанаһаа ороһон нариихан хүндын бэлшээридэ гурба һара соо малаа адуулжа, бурүү, хашарагуудайнгаа шэгнүүрые хоёр дахин нэмээжэ ерээ.

— Ногооншье гээшэ тэндэ яһала бии даа, эдюулжэл шадаха хэрэгтэй, —гэжэ үбгэн хөөрэнэ.—Үдхэн тунга ногооноо гадна, уһан гээшэнь—аршаан булаг, агаар гээшэнь—сэлмэг тунгалаг, һэрюухэн. Зунай сагта малда одоол жэгтэй зохид газар даа... Үглөөнэй бүрүүлһээ үдэшын харанхы болотор мал эдеэлжэл, эдеэлжэл ябаха. Һоно, боргооһоншье тон хомор юм.

Июнь һарын эхеэр Дагбаевтан 149 толгой эмэ хашарагуудые 2 бухатай туужа, Ара-Тори ороһон байгаа. Эдэ мал хамта дээрээ энэ үе соо шэгнүүрээ 137 центнерээр гэхэ гү, али толгой бүхэнэй шэгнүүрые дунда зэргээр 92 килограммаар нэмээһэн байна. Тиихэлээрээ бурүү, хашараг бүхэн гурба һарын турша соо суудхэ бүхэндэ шэгнүүрээ дунда зэргээр килограммһаа үлүүгээр нэмээжэ байһан болоно бшуу.

Идан Дагбаевтан гансашье мүнөө жэл гол горхо үгсэжэ, хүбшын бэлшээридэ мал гаргажа, хүхэ ногооной шэмэ халдаан, һанаһан зориһон соогоо тэдэнээ таргалуулжа ерээ бэшэ юм. Урда холын жэлнүүдэйхиие тоололтогүй. Харин нёдондо 130 бурүү, хашарагуудтай тэндэ зуһажа, баһал малаа һайса таргалуулһан байгаа. Тэдэнэйнгээ 62 толгой эрэ хашарагые гурбаад шахуу центнер шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагаад һэн. Үлэһэн 77 эмэ бурүү дээрээ үшөө эмэ бурүүнүүдые нэмэжэ абаад, тэдэнээ ондо оруулжа, үнгэрэгшэ зундаа һайнаар түлжүүлэн, томо болгоод, 100 гаранииень ороондо оруулаа. Тэдэнь мүнөө үбэлдөө булта тугаллахань.

Ихэдээ эдэмнай миин таргалуулганда табиһан һубай мал бэшэ, харин совхозой һаалиин фермэнүүдэй үнеэн һүрэгтэ үлөөгдэхэ мал болоно бшуу. Тиимэһээ үнеэн болохо тугалнуудые даажа абаад, бурүү, хашарагтань зүбөөр, һайнаар түлжүүлхэ, үнэхөөр үүлтэр һайнтай, ашаг шэмэ ехэтэй мал болгохо гээшэ тиимэ амар хэрэг бэшэ.

— Мал гээшэ һайтай, муутай байдаг. Нэгэ үнеэнэй суудхэдээ гурба-дүрбэн литр һү арай шамай үгэжэ байхада, нүтөөдүүлынь арбахорин литр үгэжэ байдаг юм байна. Үнеөхи рекорд харуулдаг үнеэд гээшэмнайшье бүри гуша-дүшэн литртэ хүргэдэг юм гээбы. Малай ашаг шэмэ үгэлгэ гээшэ үхэрһөө, мүн харууһа, эдеэлүүлгэнэй хүсэнһөө болоно. Тиихын саана һайн үүлтэрэй мал нарайдаа, залуудаа муу харууһа, эдеэлүүлгэндэ байжа турабал, хожомоо ашаг шэмынгээшье талаар, түл үгэсөөрөөшье мүртэй мал болодоггүй,—гэжэ Идан Чилуевич хөөрэнэ.

Олон жэл мал ажалда ябажа, дүй дүршэлөөр баян болоһон, үнэн сэхэ, оролдосотой нэтэрүү хүн хадань, нүхэр Дагбаевые үсхэбэрилгэдэ орхигдохо залуу мал түлжүүлхэ харюусалгатай хүдэлмэридэ табиһан байна бшуу.

Зунай сагта энэ гүүртынхид малаа хайшан гээд суудхэ бүхэндэ килограммһаа үлүү гаратар шэгнүүрыень нэмээжэ, таргалуулжа байдаг юм бэ гэхэдэ, имагтал шадамараар бэлшээжэ, саг соонь амаруулаад, уһалаад, садатарнь эдеэлүүлжэл, эдеэлүүлжэл ябадагһаа болоно. Һүниндөө дүрбэ-табан часай туршада хэбтэжэ амараад, хибэдэһээ таһа хибээд, хашарагууд үглөөгүүр нара гарахаһаа урид бэлшэжэ захална. Үглөөнэй һэрюундэ һайса бэлшээжэ, садатарнь эдеэлүүлээд, үдэрэй шангa халуунай болоходо—һүүдэр газарта гү, али уһанда нэгэ бага тиирүүлдэг, амаруулдаг гээшэ. Шанга халуунай болоогүй һаань, бүхэли үдэртөө бэлшээгдэнэ. Булаг горхоной хүйтэн уһанда оруулжа уһалаа һаа, бүри нилээд удаахан саг соо бэлшэжэ ябадаг. Юрэнхыдөө, үндэр дээрэ, хүдөө хүбшэ газарай бэлшээри хододоо һэрюун амисхаалтай байжа, зунайшье халуунай сагта мал ядарангүй бэлшэжэ ябадаг.

— Минии һанахада, хүбшэ тайгын холын тунга бэлшээринүүдтэ зундаа үшөөл олон мал гаргажа таргалуулдаг һаа һайн байгаа. Гансахан Ара-Торидо мүнөө жэл мянга гаран үхэр, 500-гаад адуун зуһаа. Тиихэдэ шахан таргалуулгын совхозой 200-гаад толгой мал тэндэмнай, Ара-Торидо байлсаа. Теэд манай управлениин хада хүбшын тала майлануудта, гансахан Химнын голой хойноһоонь, урдаһаань ороһон гол нугануудай, хүнды майлануудай бэлшээридэ хэды олон мал зуһажа болохо гээшэб!—гэжэ үбгэн малшан шаналпа.

Теэд эдэ бэлшээринүүд үшөө хүсэд хэрэглэгдэдэггүй, управлениин колхоз, совхозуудай олонхи мал Зэдынгээ голдо, дүтэ тойронойнгоо бэлшээринүүд дээгүүр зундаа хашалдажа, мүртэйгөөр таргалдаггүй, үбэлэйнгөө бэлшээриин хагдые ногоондонь дууһадаг байна.

— Зүгөөр холын бэлшээридэ гарахадаа малда долёолгожо байха хужар, дабһан тухай мартажа яашье болохогүй,—гэжэ Идан Чилуевич хэлэнэ.—Хүбшын бэлшээриин ногоон голой ногооһоо һобхон, минеральна бодосуудаар хомор байдаг ха юм. Харин хужар долёолгожорхёод бэлшээжэ байхада, мал ёһоор лэ таргалха даа...

Энэ ушарта анхаралаа хандуулхаар. Юуб гэхэдэ, холын бэлшээридэ гараһан зарим гүүртынхид «дабаатай дабшатай, харгы ялхитай, муу» гээд, хужар гү, али тэжээлэй дабһа абаашахаяа залхуурдаг, тойбошоодог байна. Хужар, дабһа долёожо байгаагүй һаа, Зэдын голой мал (илангаяа доодо захын ажахынуудай) хужартай хурса ногоо эдижэ һурашаһан тула хүдөөгэй һобхон ногоондо дадажа ядадаг.

Энэ ушарые ойлгожо, түс гүүртынхид үнгэрэгшэ зундаа арбаад мэшээг хужар, дабһа абаашажа малдаа долёолгоо.

Игэжэ дүршэл ехэтэй малшан зундаа залуу мал һайса таргалуулжа, түлжүүлжэ, шэгнүүрыень хоёр дахин шахуу ехэ болгоод, мүнөө Наринайнгаа үбэлжөөндэ буугаад байна.

Ториин совхозой бэрхэ малшан Идан Чилуевичай амжалта түгэс ажал тухай хөөрэхэ зуураа, тэрэнэй хүгшэн Цырен-Дулма Дагбаевагай, Мария басаганайнь оролдосотойгоор ажалладаг байһые, мал түлжүүлгэ дээрэ туйлаһан амжалтада тэдэнэй хубитын ехэ байһыень тэмдэглэнгүй гаража болохогүй.

Коммунист нүхэр Дагбаевай даадаг гүүртынхид үбэлжөөндөө бууч сасуу үбһэ, зелёнкоёо зөөжэ, һолоомоёо һурилжэ, малайнтаа байра дулаалжа, хашаа хорёонуудаа хуу һэльбэжэ, заһажа, һая болотор сүлөө, тухагүй хүдэлжэ байгаа. Мүнөө малайнь байра түгэс бэлэн болонхой, үбэлжэлгын хаһые түгэсөөр уттабад.

Эрхимээр ажаллажа байхын хажуугаар Идан Чилуевич партийна, нийтын ехэ хүдэлмэри дүүргэжэ байдаг нүхэр юм. Тээсгэн болоно үнгэрһэн управлениин партийна конференцидэ хабаадалсаһан байна. Хэдэн зарлалай сомоной Соведэй депутат.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

...ШҮҮЛЭЙ НЭГЭН

...э коммунис ажалай ...к ажаллана» гэһэн ...абаһаар лэ харахат. ...ай Коробенков дүр... ...лэй урда тээ иимэ ...э нэрэ солодо хүртэ... ...мтартай. Судна заһа... ...ын заводой урашуу... ...тэ ажалладаг энэ нү... ...ёһотойл уран дархан ...эндээ алдаршанхай. ...модошо дархашанай ...араар хэгдэһэн ши... ..., телевизор, радио... ...игуудые табихаар ...дэһэн жаахан стол... ...ододоо шанар һайн... ...үхэ байдаг.

...Г ДЭЭРЭ: Николай ...нков.

Д. Балданов.

Жэлэй түсэбһөө гадуур 700 центнер загаһа

Энэ жэлдэ ута намар боложо, уһа сөөрэмүүд мүльһөөр удаан хушагдаагүй байбашье, Посольско загаһа баригшад намарай үедэ эршэмтэй шангаар ажаллаа.

Моторно флот эрье дээрэ үни гаргагдаад, мотоорнууд болон электролебёдконууд үбэлжэхэ газартаа хадагалагдаһан байгаа. Гэбэшье загаһашад мүльһэн дороһоо загаһа бариха губшуур хэрэглэн, юрын лодконуудаар далай гаража, загаһа бариха гэжэ шиидэһэн юм.

Загаһа барилгын «Байкал» колхозой Григорий Иванович Кыштымовэй бригадынхид эгээл түрүүшээр намарай сагта игэжэ загаһа барихаа гараһан байна. Тиихэдээ губшуурынь зүбөөр тааруулагдаагүй, тэдэнэр хооһоор бусаа һэн. Хоёрдохёо гаража, 5 центнер загаһа бариһан юм. Игэжэ тэдэнэр үдэрэйнгөө даабарии үлүүлэн дүүргэбэшье, энээгээр һанаагаа амараагүй. Түс бригадын жэшээгээр колхозой гэшүүд загаһа барилгаяа үргэлжэлүүлбэ. Тэдэнэр гурбадахяа гарахадаа, һанаһандаа хүрэжэ, баян олзотой бусабад. Тиихэдээ тэдэнэр 43 центнер загаһа барьяа.

Игэжэ Посольскын загаһа барилгын участогта ажалладаг түс колхозойхид IV кварталайнгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ. Михаил Иванович Мещенинэй даадаг бригада загаһа баригшадай дунда шалгаржа, эгээл түрүүлэн кварталайнгаа түсэб дүүргэһэн юм. Түс бригадынхид намарай сагта загаһа бариха даабаряа 5 дахин үлүүлбэ.

Загаһа бариха жэлэйнгээ түсэбые бүри октябрь соо дүүргэһэн түс колхозойхид амжалтаяа арьбадхан, бүри ехэ загаһа Эхэ орондоо тушааха гэжэ шиидээд, далай гараһан байна. Нүхэр Кыштымовэй бригада нэгэ доро 137 центнер загаһа барижа суурхаба. Бүхы дээрээ түс колхозой гэшүүд 4200 центнер загаһа гүрэндөө тушаагаа. Энэнь жэлэй даабариһаа 700 центнер үлүү ехэ болоно.

Энэ жэлдэ амжалтатайгаар ажаллажа байһан «Байкал» колхозойхид загаһанай промышленностиин Сибириин Управлениин дамжуулгын Улаан тугта, 1-дэхи мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

И. Артюнин.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭБЭ

«Сибиряк» колхозой тугалшан А. С. Зверева залуу мал түлжүүлдэг дүй дүршэлтэй. Тэрэнэй харууһалһан тугал гарза хоролтогүйгөөр, һайнаар түлжүүлэгдэдэг байна. Нүхэр Зверева тугалнуудайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые һара бүхэндэ 800 граммаар нэмээхэ гэһэн уялга абаһан байгаа.

Мүнөө энэ тугалшан октябриин һайндэрэй мүрысөөндэ тугалайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые 820 граммаар нэмээжэ угтаа һэн. Колхозой тугал харууһалһан үе соогоо хэдэн зуун тугал түлжүүлһэн байха.

— Туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амархагүйб,—гэжэ нүхэр Зверева мэдүүлнэ.

С. Ардуев.

Түнхэн.

ХҮДӨӨГЭЙ УНИВЕРМАГ СОО. —**Плати оёходо гоёл бүд байна даа! — гэжэ Валентина Вшанова хэлэнэ.**

— Захилаар лэ асарагдаа, —гэжэ Люба Жаркова энеэбхилэн харюусана. — Шэнэ магазинай нээгдэһэнһээ хойшо наймаанда һайн эд бараан элбэгжээ.

Үнэхөөрөөшье тиимэ. Новосибирскэ областиин Сурковско совхозой гол буусада һаяшаг хүдөөгэй шэнэ универмаг нээгдээ. Тэндэ элдэб эд бараан—костюм, пальто, бүд, гутал, галантерейнэ болон спортивна эд бараан, гэр байдалай эд хэрэгсэл элбэг. Универмаг соо номуудыешье худалдажа абахада болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **(зүүн талаһаа) совхозой хүдэлмэришэд В. П. Вшанова, М. М. Адлер, Л. П. Жаркова гэгшэд хүдөөгэй универмагһаа худалдажа абаһан эд бараагаа баряад байна.**

ТАСС-ай фотохронико.

Худалдаа наймаанда— коммунис ёһо гурим

Хүн зонойнмай ажаһуудал жэл бүхэндэ һайжарна. Тиимэһээ ажалшадые элдэб хэрэглэмжээр хангалга ехэ удха шанартай байна. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй, ВЦСПС-эй XII пленумэй тогтоолнууд худалдаа наймаанай эмхинүүдэй суглаан дээгүүр зүбшэн хэлсэгдээд, эндэхи хүдэлмэрилэгшэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэр ябуулагдажа байһые элирүүлээ.

ЖЭЛҺЭЭ ЖЭЛДЭ ҮРГЭДЭНЭ...

Республика дотор 1962 оной, мүн энэ жэлэй 9 һарын туршада 18 магазинай, 8 столовын байшангууд нэмэжэ баригдаа. Хүдөөгэй зонии эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр саг соонь хангахын тула 75 автолавка, морёор зөөгдэдэг 70 лавка, наймаалагшагүй 113 ларёк хүдэлнэ. 108 магазин, столовонуудта хүн зоной өөһэдыгөө өөһэдөө хангаха гурим бэелүүлэгдэнэ. Эндэ электро-түхеэрэлгэ хэрэглэгдэнэ.

Жэл бүхэндэ үргэдэн дэлгэржэ байгаа коммунис ажалай хүдэлөөн худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхи үүсхэлые улам бадаруулжа байнхай. Энэ мүрысөөндэ хабаадагшад шэнэ онол арга бэдэрнэ, ажал, һуралсалай талаар бэе бэедээ туһалалсан, совет худалдаа наймаанай хуули эбдэгшэдтэй, хулгай, урилтэ хэгшэдтэй хайра гамгүй тэмсэнэ.

Мүнөө үедэ манай республикын худалдаа наймаанай 423 бригада, 63 коллектив, предприяти, хамта дээрээ 5400 гаран хүн коммунис ёһоор ажалладаг болохын түлөө хүдэлөөндэ хабаадана. Энэ үндэр нэрэ зэргэ 78 бригадада, 985 хүндэ олгогдонхой.

Тиимэ коллективүүдэй нэгэн—Баргажанай столово (даагшань нүхэр Воскобойников, месткомойнь түрүүлэгшэ нүхэр Майзень) нютагтаа магтаалтай болонхой. Эндэ эдеэ хоолынь амтатай һайнаар бэлдэгдэдэг, гэр соонь ходо арюун сэбэр, дулаан байдаг.

Мүн баһа 5-дахи столовын филиал (даагшань нүхэр Ларионова) тухай «Электромашина» заводой хүдэлмэришэдэй ходо магтахыень дуулахат. Энэ коллективэй гэшүүн бүхэн һурадаг, нийтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Заводой уран һайханай бүлгэмэй эдэбхитэд хэд бэ гэжэ асуубал, столовынхид гэжэ харюусаха байха. Хүүгэдые хүмүүжүүлтын хэрэгтэ баһал столовынхид олоороо хабаададаг.

Мухар-Шэбэрэй аймпотребсоюзай Түгнын совхозрабкоопой магазиниие даагша, коммунис ажалай ударник Анастасия Ивановна Гороховская худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ хүдэлжэ эхилһээр арбаад жэл боложо байна. Анастасия Ивановна бэрхэ, магтаалтай наймаалагша байхаһаа гадна, ажалшадта хүндэтэй агитатор юм.

Коммунис ажалай бригадануудай дундаһаа Кабанскын РПС-гэй хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Аксёновагай, Загарайн сельпогой нүхэр Баторовагай хүтэлбэрилдэг коллективүүд түрүүлжэ ябана. Эдэ бригаданууд эд бараа наймаалха түсэбөө һара бүхэндэ дүүргэдэг, тэдэнэй гэшүүд мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ гэжэ оролдон, дээдэ, дунда һургуулинуудта һурадаг байна.

Хориин аймагай Хэжэнгын совхозрабкоопой универмагые даагша нүхэр Жамсаранов, Байгал-Хударын сельпогой столовын повар нүхэр Чухломина гэгшэд тухай дурдангүй үнгэржэ болохогүй. Эдэнэй түрүү дүй дүршэл, үүсхэл, онол арга бусад предприяти болон коллективүүдтэ һайшаагдан дэлгэржэ байнхай.

ВАЛЕНТИНА ГАГАНОВАГАЙ ЖЭШЭЭГЭЭР...

Улаан-Үдын горпромторгын 3-дахи магазинай директор нүхэр Осодоев Валентина Гагановагай баатарлиг жэшээе халан абажа, гээгдэнги байһан 5-дахи магазинда хүдэлхэеэ ороо һэн. Урда тээнь энэ магазинай коллектив эд бараа худалдаха түсэбөө оройдоошье дүүргэдэггүй, ажалшадай шүүмжэлэлдэ ходо ородог байгаа. Нүхэр Осодоевой ерэһэнһээ хойшо магазинай хүдэлмэри эрид хубилжа, түрүү коллективүүдэй нэгэн болоо. Түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ зорилгоор конкурс, олониитын харалга, хүдэлмэрилэгшэдэй суглаа, коммунис ажалай ударнигуудай уулзалта эмхидхэгдэнэ.

Хяагтын РПС-гэй автолавкын жолоошон Иван Филиппович Зимирев һонин үүсхэл гаргаа. Наймаалагша бүхэн үдэр бүриингөө түсэб заабол дүүргэхэ, нийтын хэрэгтэ хабаадалсаха, өөрөө һураха, гээгдэгшэдтэ туһалха гэһэн үүсхэлыень профсоюзай обком һайшаагаад, олоной дунда дэлгэрүүлхэ оролдолго гаргаһан байгаа.

Дээрэ дурсагдаһан ушарнууд худалдаа наймаанай организацинууд болон предприятинуудта коммунис мүрысөө дэлгэрүүлгын, Валентина Гагановагай гайхамшагта жэшээе халан абалгын зарим баримтанууд болоно.

ДУТАГДАЛНУУД ҮШӨӨЛ ОЛОН...

Коммунис ажалай түлөө тэмсэлдэ үргэн дэмжэлгэ, дэлисэ хэрэгтэй. Теэд зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ ханалгагүйгөөр хандадаг байна. Жэшээлхэдэ, Хяагтын, Тарбагатайн, Яруунын, Зэдын, Хориин, Загарайн, мүн городойшье худалдаа наймаанай зарим предприятинуудта коммунис ажалай ударнигай, коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө үшөөл үсөөн хүн тэмсэдэг байһаар. Зэдын аймпотребсоюзай 891 хүдэлмэришэдэй миил 24-ниинь коммунис ажалай ударник болохын түлөө тэмсэһэн нэрэтэй. Иимэ ушар юун дээрэһээ тохёолдоноб гэхэдэ, эдэ коллективүүдтэ мүрысөөн тухай үгэшье гарадаггүй байшоо.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшын нэрэ солые дээрэ үргэжэ ябаха шухала. Гэхэ зуура гүрэнэй мүнгэ уридаг, хулгайлдаг ябадал үшөөл бии байһаар. Хүдэлмэрилэгшэдөөр томилходоо нарин шангаар шалгадаггүй байһан дээрэһээнь, худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ элдэб этэгээдүүд: хулгайшад, үлүү хараашад шурган ороно. Жэлэй турша соо урилтэ хэһэн 59 ушар элирүүлэгдээ.

Эд бараанай эрьесын түсэб хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ. Үнгэрһэн 9 һарын түсэб 99,2 процент дүүргэгдээ. Илангаяа Буркоопсоюзай предприятинууд түсэбөө дүүргэхын хойноһоо мууса тэмсэнэ. Эдэнэр 9 һарынгаа түсэбые 96,8 процент дүүргээд, 2,5 миллион түхэригэй эд бараан худалдагдаагүй үлэһэн байгаа.

Хүн зоной хэрэглэмжэ һайнаар хангахын тула манай магазинуудай оролдохо уялгатай байһаниинь элитэ. Коммунис ёһоор ажаллахын түлөө тэмсэл хүмүүжүүлгын атүүдалтай сэхэ холбоотой. Түрүү бригада, коллективүүдэй үүсхэл, жэшээе дэмжэн, арад зоноо эд бараагаар, эдеэ хоолой хэрэгсэлнүүдээр дүүрэн хангахын түлөө тэмсэхэ гээшэ худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй хүндэтэ хэрэг, нангин уялга болоно.

С. ДАНЖЕЕВ,
профсоюзай обкомой ахалагша инструктор.

...уунада соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри яахадаа һулаб?

...аймагта мүнөө үедэ 9 ...клуб, 14 библиотекэ, 3 ...шан, 23 киностационар, ...автоклуб, «Красная юр... ...жэ байдаг. Эдэ эмхи зур... ...зуу гаран штатна хүдэл... ...тоологдоно. Эдээн дээрэ ...вхозуудай клуб, культ... ...е, профсоюзай, һургуу... ...иотекэнүүдые нэмэхэ бо... ...соёлой гуламтануудай хү... ...боломжо бүри ехэ.

...иитэ ажалшадай сүлөө са... ...й туһатайгаар, һонирхол... ...ээр үнгэргэхэ хэрэг хан... ...отой эдэ эмхи зургаа... ...илэнхинь яһала хүдэлнэ ...мүнөө сагай эрилтын ёһоор ...улгаяа шэнэдхэн табиха ...тай юумэ хэнэгүй, урда... ...аар олон дутагдалтай

...ЁҺО ТЭДЫГЭЭР

...үүдэй бюджедээр хараа... ...үдөөгэй соёл гэгээрэлэй ...ануудай штат хаража ...а хаанагүй хүсэд, клуб, ...үүдэй тогтоһон гэр, ...одоо шэнэ, уужам, шуха... ...юумэнүүдээр яһала хан... ...Гэбэшье ажал ябуулгын... ...олонхи хүдэлмэрилэгшэд ...аа түхэл хэлбэри ха... ...Жэшээлхэдэ, Үльдэргын, ...Хархын хүсэд түли... ...эн клубууд соо үдэшэниинь миил кино харуулхаһаа ондоо юумэ хэгдэнэгүй. «Знани» бүлгэмэй гэшүүд зунай үедэ замхашаһан хүдэлмэреэ мүнөө болотор һэргээгээгүй. Хүдөөгэй библиотекэнүүд нээгдэдэггүй, уншагшадтаяа нийтэ хүдэлмэри ябуулдаггүй байһаар. Жэшээлхэдэ, Гүндын сомоной хүдөөгэй библиотекые даагша нүхэр Цыжипова хайша хэрэгээр өөрынгөө уялгада хандана. Библиотекын нэмүүд эһэ тооһондо даруулшанхай, ямаршье эмхи гуримгүйгөөр тэндэ табяатай, ябталаатай. Гэрынь шэнэ мүртөө ханануудайнь штукатурка хобхоржо, эндэ тэндэ яланташаһан, үглүү булангаараа тортог тооһон—хүнэй ороходоо үзэмжэгүй һалан байдалтай. Нүхэр Цыжипова хүдэлмэриингөө үдэрэй гурим сахидаггүй. Илангаяа үдэрэй сагта библиотекэеэ нээхэ хаһадаа хүдэлдэггүй. Тээсгэн Нарһатын түбэй библиотекые даагша албанайнгаа хэрэгээр тэрээнтэй уулзаха гэхэдээ, арай гэжэ сомоной Соведэй зүгһөө Цыжиповае гэртэһээнь дуудуулжа ерүүлһэн байна.

Уншагшадтаяа барисаа холбоогүй, аяар намар, хуряалгын үедэ 5—6 нүүдэл библиотечкэ эмхидхэһэн аад, тэрэнэйнгээ мүнөө хаана байһыень мэдэнэгүй. Энэ жэлдэ библиотекэдээ абаһан 200 гаран шэнэ номуудые бултыень иишэ тиишэнь тараажархёод, уншагшын шэнэ ном эрихэдэ: «үгы» гээд, Цыжипова бэеынгээ амарые хараад лэ һуужа байдаг.

Эдэ мэтэ жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, хүдөөгэй соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй өөһэдынгөө уялгада ёһо тэдыгээр хандадаг байһые гэршэлнэ. Тиихэдэ сомсоведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд өөһэдынгөө мэдэлэй соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудые ёһотойгоор удариданагүй, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриие эмхидхэхэ, тэрэнэй удха һайжаруулха, шэнэ маяг хэлбэри нэбтэрүүлхэ талаар һонирходоггүй, культурын хүдэлмэрилэгшэдтэ зохисотой туһаламжа үзүүлдэггүй байна.

АРГАТАЙ ААД, АХИРДАҺАНАЙНЬ ҮШӨӨ ОНДОО ШАЛТАГААН

Яруунын соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри яахадаа хангалтагүйб гэхэдэ, тэрэ хэрэгтэ олоной эдэбхи үүсхэл хэрэглэгдэнэгүй. Тэндэ, сэхынь хэлэхэдэ, һайнаар хүдэлжэ байһан клубай соведые нэрлэхэнь бэрхэтэй, саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг уран һайханай кружок энэ гэжэ олдохонь шухаг, олониитын хүсөөр хүдэлдэг клуб, библиотекэ огто байхагүй.

Олониитын хүсэндэ түшэглэжэ, ажалаа һайжаруулхаар болоо бэшэ аал гэжэ Яруунын кустые эрхилдэг, Хориин аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагшын орлогшо нүхэр Б. Б. Балдановһаа асуухада:

—Тэрэнһээ байха өөһэдынгөө сэхэ харюусалгата хүдэлмэридэ туһаламжа, дэмжэлгэ абанагүйбди. Хориин культурын таһагай зүгһөө ударидалга энэ тэрэ саарһан захиралтаар, телефоной хонходолгоор хизаарлагдана, кинолентэ зөөхэ тусгаар автомашина эбдэрэнхэй, республикын Культурын министерство бодото туһа хүргэнэгүй,—гэжэ нүхэр Балданов мэдүүлнэ.

Нарһатын совхозой дүрбэдэхи фермын түб тосхондо урда жэлнүүдтэ клуб, библиотекэ хаалтатай, кино гаранагүй гэжэ хүн зон ходо гомдодог бэлэй. Тэндэхи партийна организациин, фермые эрхилэгшэ нүхэр Ц. Ц. Цыдыповэй үүсхэлээр клуб олоной хүсөөр заһабарилагдаа, уран һайханай кружок эмхидхэгдээ. Мүнөө тэндэ үдэшэ бүхэндэ кино гарадаг, байд тээд уран һайханай кружогойхид наада, концерт табидаг, библиотекэ саг соогоо ходо нээлгэтэй байдаг болонхой. Нютагай эдэбхитэдэй хүсэд һайнаар эмхидхэжэ шадабал, соёлой хүдэлмэриие эрид һайжаруулжа боломоор гэжэ энэ жэшээ үшөө дахин гэршэлэн харуулна.

Хүдөөгэй культурна эмхи зургаануудай хүдэлмэриин амжалта баян дүршэлтэй болоһон хүнүүдһээ дулдыдаха бшуу. Энэ талаһаа абажа харахада, Яруунын кустда бүришье ехэ дутагдал үзэгдэнэ. Библиотекэнүүдые, клубуудые даагшадай, хамтадаа 40 хүнэй дундаһаа оройдоол гурбан хүниинь арбаад жэлэй хүдэлжэ байнхай, бэшэнүүдынь 1960 онһоо хойшо, тэрэ тоодо байгша 1963 ондо 22 хүн, энэ хүдэлмэридэ абтаһан байна. Тиигэжэ соёл гэгээрэлэй гол хүдэлмэрилэгшэдэй хахадһаа олониинь хүсэд нэгэ жэлэй стажгүй. Соёл гэгээрэлэй тусхайта дунда һургуули дүүргэһэн нэгэшье хүн эдэнэй дунда үгы. Энэ жэлдэ, нёдондошье Улаан-Үдын культпросветучилищи дүүргэгшэдһээ Яруунa гансашье хүн эльгээгдээгүй байхань гайхалтай.

Һүүлэй хэдэн жэл соо культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй дундаһаа нэгэшье хүн партида абтаагүй, комсомолшуудшье хурга даража тоолоомоор үсөөн. Юрэнхы, тусхайта, политическэ эрдэм мэдэрэлээ дииланхи хүдэлмэрилэгшэд дээшэлүүлхэ зэргэтэй байбашье, тэдэнэрэй нэгэниинь шье заочно һурадаггүй, хүдэлжэ байһан газартаа партийна, комсомольско гэгээрэлэй кружогуудта тон үсөөнөөрөө хабаададаг байха юм. Кадрнуудаа бэхижүүлхэ, эрдэм һуралсалыень дээшэлүүлхэ, коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тухай культурын таһагай хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралаа тон багаар хандуулдаг байһаниинь эндэ элеэр харагдана.

Ц. ДУГАРОВ,
манай тусхай корр.

Автобусуудай ябаса гуримшуулха

Энээнһээ урда тээ Закаменск городой 4-дэхи автотранспортна конторын автобус Утаата нютагай «Байкал» колхоз хүрэтэр ошодог байһан.

Гэбэшье үнгэрэгшэ зундаа Цахир голой хүүргын эбдэрһэн дээрэһээ тэрэ автобус Санага тосхон хүрөөд лэ гэдэргээ бусадаг болоһон байгаа.

Тэрээн дээрэһээ «Байкал» колхоз ошохо хүнүүд, энэ колхозой гэшүүдшье ямар нэгэн хэрэгээр Закаменск город шудараад ошодог аад, Санага хүрэтэр автобусто һуухын тула заримдаа 10-аад километрэй зайда ябагааршье ябаха гү, али машина хүлеэжэ үнэтэ сагаа гээнэ.

Гадна зарим нэгэн жолоошод Санагаһаа Утаата ошохо хүнүүдые тогтоогдомол сэнгһээ үнэтэйгөөр, билетгүйгөөр абаашадаг болонхой.

Закаменскын 4-дэхи автотранспортна конторынхид хүн зоной эрилтые хэзээ һайнаар хангадаг болохо гээшэб?

Б. Шоёнов,
Б. Сундоков.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ ТУҺАЛАМЖААР

Байгша оной ноябриин 15-да Советскэ районой пенсионернүүдэй Советэй конференци болобо. Тэндэ Советэй түрүүлэгшэ нүхэр Балаганский тоосоото элидхэл хээ. Тиихэдээ иигэжэ онсолон тэмдэглэбэ:

— Тоосоото үе дотор совет, партийна, гүрэнэй болон олониитын эмхинүүдтэ туһалха ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаа. Район дотор пенсионернүүдэй найман ондоо Советүүд байгуулагдажа, ажал хүдэлмэрээ партийна, профсоюзай болон бусад эмхинүүдтэй нягта холбоотойгоор ябуулһан байна. Тиихэдээ парти, правительствын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, ажалшадай материальна болон культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ асуудалда гол анхаралаа хандуулаа. 500 гаран пенсионернүүд ниитын һайн дуранай эмхинүүдтэ хүдэлдэг. Нютагай Советүүдэй һунгалтын үедэ илангаяа ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулагдаа. Нүхэд Ходан, Засорин, Минеев, Гуржанова болон бусад һунгуулиин комиссинуудта ороһон байжа, үүргэеэ жэшээтэ һайнаар дүүргээ. Мүн 15 нүхэднай арадай заседательнуудаар, 34 пенсионернай районно социальна тэдхэмжын таһагай штатнабэшэ инспекторнүүдээр хүдэлдэг. Пенсионернүүдэй Советэй дэргэдэ ажаһуудалай, барилгын, байгаали хамгаалгын комиссинууд байгуулагдаа. Тэдэнэр туд тудтаа ажал хүдэлмэреэ баһа түсэблэжэ, яһала горитой юумэ хэжэ байдаг.

Тоосоото үе дотор гуша гаран хүн ажалда оруулагдаа, 21 гэр байра заһабарилагдаа. Тэрэшэлэн түлеэ залһаяа бэлэдхэхэдэнь, олохон наһажаал уладуудта туһа хүргэгдөө. 10 хүмнай КПСС-эй горкомой болон райкомой дэргэдэхи партийно-гүрэнэй хиналтын штатна бэшэ инспекторнүүд юм.

Зарим бүлэнэртэ материальна тэдхэмжэ үзүүлээ һэмди. Зүгөөр тиихэдээ уран һайханай концерт эмхидхэжэ, горитойхон мүнгэ олоһон байхабди. Энээнһээл абажа, юумээр дуталдадаг бүлэнэртэ үгэнэбди.

Гэбэшье зарим пенсионернүүд олониитын ямаршье ажал ябуулгада хабаадалсадаггүй, гүрэнөө мэхэлдэг, хубиин хэрэгээр дашуурдаг байна. Хууляар тогтоогдоһоной ёһоор, жэлэй хоёр һара соо пенсионер бүхэн али нэгэн эмхидэ хүдэлхэ эрхэтэй бшуу. Тэрээнһээ үлүү саг соо хүдэлһэн аад, салин хүлһэеэ нюугаад, пенсиэ гүйсэдөөр абажа байдаг уладууд дайралдана. Жэшээнь, пенсионер Николай Лаврентьевич Еремеев 1958 онһоо пенси абадаг шье һаа, хоёрдохи интернат һургуулида хүдэлдэг, салин абадаг байба. Тиихэдээ гүрэнһөө аяар 1689 түхэриг үлүү абаһан байгаа бшуу. Тэрэшэлэн Т. А. Чаадаев, В. Хайницкий, Е. Нетесов, К. Житихин болон бусад үлүү ехэ мүнгэ гаргашалаа. Абаһан мүнгыень эдээнһээ тэхэрюулээбди.

Тоосоото элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэн боложо, хэдэ хэдэн һонирхолтой һанамжа, дурадхалнууд ороһон байна.

— Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые һайжаруулалсаха ёһотойбди. Һаяшаг би столовонуудые шалгалсаа һэнби. Теэд тэндэ жэгшүүритэ баримтанууд элирүүлэгдээ. Кухня соогоо ариг сэбэрые хүсэд сахидаггүй, ороһон хүнүүдтэ муухай амһарта сөө эдеэ хэжэ үгэдэг, өөһэдөө хубсаһа хунараашье угаадаггүй, эдеэ хоол амта муутайгаар бэлдэдэг ушар тодоруулагдаа. Ехэл нарин нягтаар шалгажа, һүүлээрнь суглаа үнгэргөөбди. Мүнөө дахин шалгажа үзэхэдэмнай, тэрэ столовын ажал хүдэлмэри яһала һайжарһан байба. Нигэжэл туһалха, хамһалсаха ёһотойбди,—гэжэ делегат нүхэр Масович хэлээ.

— Санитарна комиссиин инспекторээр намайе томилоо юм. Тиимэһээ хаа хаанагүй ариг сэбэрые сахилга һайжаруулхын хойноһоо шадалаараа бологдоно. Гэбэшье «таанадай хамаарһанай хэрэггүй» гээд заримууд харюусадаг. Энэмнай ниитын ажал ябуулагшадта одоол албан .хойрогоор хандаһанай баримта болоно бэшэ гү,—гээд нүхэр Иванов тэмдэглэбэ.

Саашадаа шажанда эсэргүү пропаганда һайжаруулха, энэ хэрэгтэ пенсионернүүдые хабаадуулха тухай КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр Егоров тэмдэглээ. Зарим пенсионернүүд һүзэгтэнэй дунда элидхэл, хөөрэлдөө үнгэргэхын оронда, харин өөһэдөө һүзэглэжэ ябадаг, дасан сүмэ руушье харгылдаг, хэтэрхэдээ шажанай эмхи зургаанда хүдэлдэгшье байһан. Имэрхүү баримтануудые усадхаха ёһотойбди гэбэ.

Тэрэшэлэн нүхэд Илакитина, Круглов, Канелин, Гуревич болон бусад үгэ хэлээ.

Конференци дэлгэрэнгы тогтоол баталан абажа, пенсионернүүдэй шэнэ Совет һунгаба.

Д. Колмаков,
пенсионернүүдэй Советэй гэшүүн.

Дуунайнь аялга зэдэлнэл!

Буряадай оперо, баледэй театрай зал хүн зоноор дүүрэнхэй. Хабаровскын хизаарай филармониин эстрадна коллектив манай республикада айлшаар ерээ ха юм. Эдэнэр Улаан-Үдын театр харагшадтай уулзахаһаа урид локомотив-вагон заһабарилгын заводой Соёлой ордоной, түмэр замшадай клубай сценэ дээрэ, Октябрьска районой ажалшадта наада табиһан байна. Хаа хаанагүй халуунаар угтагдаа.

Мүнөө жэл манай эндэхи харагшад оронойнгоо элдэб область, республикануудай эстрадна артистнартай уулзаха арга олоо. Эдэнэрэй концерт хододоо шэнэ шэнэ зүйлнүүдые харуулан, баяр зугаа асарна.

Һаяхан Украинын эстрадна артистнар манай эндэ ерээд ошоһыень мэдэнэт. Уданшьегүй оронойимнай Алас Дурнаһаа эдэ айлшад ерээд, дэлхэйн арадуудай, совет композиторнуудай дуунуудые, хатар болон уран үгэ гэхэ мэтын һонирхолтой зүйлнүүдые асарба. Амарайхид өөһэдынгөө. Магаданай, Эрхүүгэй, Сахалинай областьнуудаар, Яхадай АССР-ээр ябаһанаа ерээ.

Сценэ дээрэ Яков Уральский гаража, артистнараа харагшадтай танилсуулаа, наадаһайнгаа программа тухай хөөрэжэ үгөө.

Харагшад концертмейстер Леонид Базарнын, дуушан Роза Андреевагай, Николай Голубевай дуулаһан дуунуудые, Елена Кудрявцева, Илья Козлов гэгшэдэй гүйсэдхэһэн хатар наада халуунаар угтаа. Румыниин, Кубын хатарнуудые Лев Корнеев уян гоёор гүйсэдхэн харуулаа.

Марк Уханов Маяковскиин зохёол, мүн бусад шүлэгүүдые уран гоёор уншаһан байна.

Хабаровскын артистнарай концертын программада Москвада болоһон Бүхэдэлхэйн залуушуул, студентнэрэй зургаадахи фестивалиин лауреадууд Гизо Датуашвили, Отар Гваберидзе гэгшэдэй дуунууд оруулагданхай. Тэдэнэр гитар дээрэ Грузиин, Испаниин, Грециин, Италиин арадуудай дуунуудые дуулаба. Эдэ хоёр орон дотороо ябажа өөһэдынгөө бэлиг шадабари харуулхаһаа гадна, хариин оронуудаар — Англи, Швеци, Итали болон бусад гүрэнүүдээр — ябаһан байха.

Айлшаднай Хяагта ошоод, тэндэһээ республикымнай хото, хүдөө нютагуудаар ябажа наадаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Бүхэдэлхэйн залуушуул болон студентнэрэй зургаадахи фестивалиин лауреадууд (баруун гарһаа) Гизо Датуашвили, ансамблиин артистка Елена Датуашвили, Отар Гваберидзе. 2. Хатаршад Елена Кудрявцева, Илья Козлов.

В. НИКОЛАЕВ.

Шатар

НАЙМАДАХИ УУЛЗАЛГА

Шатараар республикын түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөнэй наймадахи уулзалгада Ушаков Сумкин хоёрой наадаһан парти гайхалтай түргэнөөр дүүрээ. Сицилианска хамгаалга хэдэг хүсэд шэнжэлэгдээгүй вариант хэрэглэһэн Ушаков 13-дахи ябадалдаа ехэ алдуу гаргажа, бодоёо алдаад, хурэһөөр шүүгдэһэнээ мэдэрбэ.

Власов Черноскутовтай уулзахадаа яһала һайнаар наадаба. Тиигэжэ байтараа ондоогоор ябаха арга шэлэжэ наадаад, тэрэнь бурууташоо. Удаань ноёнойнь тала тээхи байдал һуладхагдашаһан байна. Тиигэ тиигэһээр байдалынь улам муудажа, бодоёо алдаа. Заатагүй шүүгдэхэ дээрээ тулаба. Черноскутов табан ябадал хээд шүүжэрхихэдээ хүрөөд байгаа. Гэбэшье энэ үедөө Черноскутов арга боломжоёо обёоронгүй алдуу гаргажа, шүүгдэшэһэн байна.

Мункоев һайнаар наадажа, Мельниковые илаа. Галданов—И. Бурловые, Бурлаков—И. Бурловые, Мадаев Салтановые шүүбэд.

Казьмин Тоглоевто хүбүүгээ үгөөд, байдалаа һайжаруулха гэжэ бодоһониинь бурууташоо. Эсэстээ Тоглоев үлүү бодотой болжо, нүгөөдэеэ шүүгдэһэнээ мэдэрхыень дурадхаба.

Амбаев Гармаевтай наадахадаа дүршэлгүйдэһэн дээрэһээ һулаар ябажа, наадаяа тэнсэлгээр дүүргээ.

Самарин Назимов, Давыдов Цыденов гэгшэдэй партинууд дүүргэгдэнгүй хойшолуулагдаба.

Зургаадахи уулзалгада хойшолуулагдаһан Мункоев Самарин хоёрой парти үргэлжэлүүлэгдээ. Тэрэ наадалгада Мункоев илаа.

Бурлаковтай наадаха Амбаев, Казиминтай наадаха Салтанов гэгшэдэй ерээдүй дээрэһээнь тэдэнэр шүүгдэһэндэ тоологдобо.

Наймадахи уулзалгын һүүлээр Сумкин 7 очкотой, Власов—6, Мункоев—5,5, Мельников—5 очкотой болоод ябана.

А. Малиев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **шатаршад Цыденов Давыдов хоёр наймадахи турта наадажа һууна.**
А. МАНТАЕВАЙ фото.

Хилын—саанаһаа

СОВЕТ ИСКУССТВЫН АМЖАЛТА

ПАРИЖ, ноябриин 19. ТАСС-ай корреспондент В. Сысоева иигэжэ дамжуулна:

Совет артистнууд болон хүгжэмшэдэй угаа ехэ шадабаритай байһые Франциин хүгжэмдэ, арадай дуу, хатарта дуратайшуул нэгэн һаналтайгаар мэдэрнэ.

Маргарита Лонгын болон Жак Тибогой нэрэмжэтэ уласхоорондын конкурсдо хабаадаһан хорин найман хүгжэмшэд сооһоо дүрбэн совет скрипкэшэд түрүүшын дүрбэн шан абаа гээд «Монд» газетэ бэшэнэ. Жюриин һанамжые зүбшөөжэ болохо байна. Юуб гэхэдэ, финалда хабаадаһан нүгөөдэ хоёр хүгжэмшэд — хоёр француз шадабариингаа талаар тэдэнэртэ хүрэхэгүй байгаа. Совет скрипкэшэдэй тон шадамараар наададаг байһые «Монд» газетын хүгжэмэй талаар шэнжэлэгшэ тэмдэглэһэн байна.

Скрипкэшэдэй конкурсдо ородууд дүрбэн хүгжэмшэдые эльгээгээд, түрүүшын дүрбэн һуури эзэлээ. Арбан нэгэн французуудай оройдоол хоёрынь табадахи болон зургаадахи шангуудые абажа шадаа. Энэ хадаа совет скрипкэшэдэй һургуулиин арсашагүй бүлюу һайн байһые гэршэлжэ үгэнэ гээд «Пари-пресс-энтрансижан» газетэ бэшэнэ.

Тур городто пианист Святослав Рихтерэй концертын болоһон тухай газетэ мэдээсэнэ. «Парижай хүгжэмдэ дуратайшуулые алдарта Тур город бултадаа ошохыень Рихтер баадхаа» гээд газетэ бэшэнэ.

Гансахан Парижай бэшэ, харин бүхы Франциин, тэрэшэлэн Англиин, Германиин, Бельгиин хүгжэмдэ дуратайшуул Тур городто ерээ гээд Франс Пресс агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

Энэ хадаа һүүлшын зуу гаран жэлэй турша соо Тур городто үзэгдөөгүй ехэ ушар болоно. Юуб гэхэдэ, энэ концертые Франц Листын 1841 оной майн 28-ай концерттэй жэшэжэ болохо байна гээд корреспондент бэшэһэн байна.

Совет Армиин Б. Александровой хүгэлбэрилдэг дуу, хатарай ансамблиин артистнууд эндэ ехэ амжалта туйлаа.

США-гай оборонын министр үгэ хэлэбэ

ВАШИНГТОН, ноябриин 19. (ТАСС). США-гай сэрэгэй стратегиин асуудалнуудта зорюулагдаһан үгэ США-гай оборонын министр Р. Макнамара үсэгэлдэр Нью-Йоркын экономическа клуб соо хэлээ. Сэрэгэй асуудалнуудаар США-да гарадаг арсалдаае, сэрэгэй шэнэ бюджедэй проектын правительствын зүгһөө үзэмжэдэ табигдахын урда тээ, зайсуулгада туһалха зорилгоор энэ үгэ хэлэбэб гэжэ Макнамара тэмдэглэһэн байна. США-гай сэрэгэй хүсэ шадалые Макнамара ехээр магтаа.

Дэлхэйн бусад районуудай дотоодын хэрэгүүдтэ США-гай зонхилхы нюурнуудай саашадаа хамааралсаха хүсэлэнтэй байһыень «коммунис бүлэгэй зүгһөө эзэрхэг түримхэй эрмэлзэлгэ гаргагдана» гэһэн хэбэртэй шалтаг барин сагааруулхые Макнамара оролдоо. Баруун Европодохи хуурай газарай зэбсэгтэ хүсэнүүдэйнгээ тооё хороохые Холбоото Штадууд хүсэнэгүй гээд тэрэ хэлээ.

Тиихэтэй хамта «Америкын ядерна хүсэн США-гай национальна аюулгүй байдал хангаха бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ» гэһэн хуушанай ойлгомжодо США этигэхэ ёһогүй гээд Макнамара онсолон тэмдэглэһэн байна.

Ирагтахи байдал

ЛОНДОН, ноябриин 19. (ТАСС). Харуул хараха сагые хороохо тухай Ирагай сэрэгэй генерал-губернатор Рашид Мослех захиралта таргаа. 9 часһаа 16 час хүрэтэр харуул табигдахаяа болибо. Багдадай үйлсөөр транспортын ябалга хорюултай зандаа гээд Рейтер агентство мэдээсэнэ.

«Национальна гвардиин» бүхы гэшүүдтэ зорюулагдаһан захиралтаяа сэрэгэй генерал-губернатор дахяад дабтаһан байна. Харуулай табигдаха сагай урда тээ полициин ойрын участогта буу зэбсэг болон һомо хэрэгсэлээ тушаахыень тэдэндэ дурадхагдана. Энэ захиралтые дүүргээгүйшүүл сүүдтэ үгтэхэ байна.

Багдад урда мэтэ гадаадын оронуудтай холбоогүй байһаар. Ирагтахи байдалые имагтал Багдадай радиогой тусхай дамжуулгын дэһөөр тухайлан сэгнэжэ бо... гээд Рейтер агентство дамж...

ЛОНДОН, ноябриин 19. (... Иран Ирак хоёрой хилэ ... Ханекин болон бусад город... дар тулалдаанай болоһон ту... терандахи корреспондентын... дээсэлые үндэһэ болгон Рейт... тство дамжуулна. Ирагай ү... лын томо город бологшо Бас... рэгэй байдал соносхогдоо.

Хилэ шадарай Шатт-эль-Ар... жэ мүрэнөөр Иранай танкер... тамаралгые Ирагай сэрэгэй ... нууд үсэгэлдэр хэдэн часай ... соо һаатуулаа гээд Иранай ... нальна нефтиин компаниин ... лэгшэ мэдүүлээ. Иран Ирак хоорондохи хилэ хаалтатай ... раа, самолёдуудай ниидэлгэ ... донхой.

Сиридэ зүблөөн боложол байһа...

ЛОНДОН, ноябриин 19. (ТАСС). Иргата гүрэнэй урбалта хэхэ һэдэлгын һүүлээр тохёолдоһон оршон байдалые шэнжэлхын тулада Сириин «Революционно командованиин национальна соведэй» онсо яаралтай заседани мүнөө дахяад болобо гээд Рейтер агентство мэдээсэнэ. Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Салах Битарай хүтэлбэреэр үсэгэлдэр болоһон «Национальна соведэй» заседани һуни орой болоһон хойно дүүрэһэн байна. Премьер-ми... Амин Хафез, Сириин баас ... генеральна секретарь Мишел... ляк, Сириин армиин гене... штабай начальник Салах Джд... нистр Абдель Накшабанди ... партиин ниитэарабска хүтэ... гэшүүн) мүнөө Багдадта ... Ирагай хүтэлбэрилэгшэдтэй ... хэхын тулада ноябриин 13-д... нэр тиишэ ошоһон юм гээ... түлөөлэгшэд мүнөө батала...

Жэлэй турша соо унжагайруулһанайнгаа һүүл...

БОНН, ноябриин 19. (ТАСС). Христианско-социальна союзай түрүүлэгшэ бундестагай депутат Франц-Йозеф Штраусай парламентын гэшүүн тулада ойроо хүртэшэгүй байха эрхыень хаһаха тухай дурадхалые бонной ахалагша прокурор бундестагай үзэмжэдэ табяа. «Шпигель» журналай главна редакторай орлогшо Алерсай арестовалагдаһанһаа уламжалан, «урдын оборонын министр гэмнэгдэхээр ябуулга хээ» гэхэ үндэһэ баримтын бии байһые Штраусай парламентын гэшүүн тулада ойроо хүртэшэгүй байха эрхыень хаһаһанай һүүлээр лэ элирүүлжэ болохо гээд дурадхалай түрүүшын хуби соо тэмдэглэгдэнэ гээд ДПА агентство мэдээсэнэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, ТАСС-ай шэнжэлэгшэ В. Виноградов иигэжэ бэшэнэ:

Гамбургын «Шпигель» журналые полициинхидэй зүгһөө эшэгүүритэ муухайгаар хашаһан хабшаһанай түлөө гол гэмтэниие Бонной нүлөө ехэтэй этэгээдүүд жэлэй турша соо оролдосотойгоор үмөөрдэг байгаа. Журналай редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй байрануудта добтолхо, журналые гаргагша Аугштейные, главна редакторай орлогшо Алерсые болон бусад хэдэн хүнүүдые арестовалха хэрэгые эмхидхэлгэдэ имагтал урдын оборонын министр Штраус хүтэлбэрилхы үүргэ дүүргэһэн байха юм. Өөһэдынь һанаанда таарадаггүй журналистнуудые хашан хэһээжэ усадхаха гэһэн боннско зонхилогшодой һэдэлгэ ФРГ, ГДР болон бусад оронуудта угаа ехэ зэбүүрхэл үүдхээ. Штраусые үмөөрэгшэд хадаа парламентын гэшүүн туладаа ойроо хүртэшэгүй байха эрхыень халхабша болгон хэрэглэжэ, «Шпигель» журналай хэрэгээр тэрээн тушаа ороһон гомдолнуудые мүрдэжэ орохо аргагүй болгодог байгаа.

Парламентын гэшүүн туладаа ойро хүртэшэгүй байха эрхыень Штраусһаа хаһаха тухай дурадхалые Бонной ахалагша прокурор жэл үнгэрөөд байхада бундестагай үзэмжэдэ табиба. Журналистнуудые эшэгүүритэ муухайгаар хашаһан, хэһээһэнэй түлөө гол гэмтэниие харюусалгада хабаадуулха тухай олониитын бүри шангаар баалалта хэдэг болоһон дээрэһээл бонннойхид иимэ алхам хэхэ баатай болоһон байна бшуу. Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор Бонной прокуратурада, федеральна прокуратурын Карлсруэдэхи органуудта Штраусые гэмнэһэн хэрэг сүүдтэ үгэхэ тухай арбан тусхай эрилтэ бэшэгээр ороһон байна. Бундестагай депутадай эрхые Штраусһаа хаһаха ябадалые хэн удааруулнаб гээд СДПГ-гэй Хойто Рейн-Вестф... жэ газар нютагай ланд... фракци газар нютагай прави... ваһаа зорюута асуулта хэб... на.

Штраусые нүлөө ехэтэй ... дэмжэлгэ яахадаа һулараа б... ХСС-эй түрүүлэгшэ хэдэ ... асуудалнуудаар федеральна ... тельствын болон коалицион... тинуудай политикатай алг... тай юм гээд ДПА агентство ... лэнэ. Федеральна шэнэ пр... ство байгуулхын түлөө ХС... рүүлэгшэ оролдолго гарга... лэнтэй, энэнь хэсүү ушар ... гээд Бонной бараг бараг пол... онсолон тэмдэглэнэ.

Дотороо мэсэрхэлдэдэг б... шэнэ уршагта элиншэлэлгые ... ха гэжэ бонннойхид эрмэлзэд... юм. Энэ зорилгоор Бонной з... хид хадаа «Шпигель» ж... хэблэлэй газар болон ре... үнгэрэгшэ жэлэй октябрьда ... добтолго хэһэн полици... ябуулгые эртээнһээ сагаару... жэ яаралтайгаар оролдолго ... Карлсруэдэ федеральна ... шиидхэбэри һаяхан тол... Үнэндөө энэ шиидхэбэри пол... хидэй хэһэн эдэ ябуулга... үмөөржэ ороһон байна. Н... хэһые, журналда хабаатай ... риалнуудые хуряажа абаһые ... шаажа «Шпигель» журнал... лэлэй газарай бариһан гомдол ... хэбэри дотор хүндэтэйдэ то... гүй. Имэрхүү ябуулганууд ... ёһондо харша бэшэ юм» га... сэхэ мэдүүлһэн байна. Тэд... шиидхэбэри гаргахые хүле... бэрхэтэй байна бшуу. Баруу... маниин сүүдэй аппарат хад... сүлөө болон демократида ... ябуулгануудые буруушаан ... шадахагүй байһаниинь ойл... бшуу.

Редактор **Ц. О. ОЧИР...**

Нэгэдэлшье, дэбжэлтэшье байхагүй

(Сан-Паулада болоһон Америкын оронууд хоорондын зүблөөнэй дүнгүүд тухай)

Ноябриин 16-да Америкын оронууд хоорондын экономическа болон социальна Соведэй жэл бүри болодог хоёрдохи зүблөөн Бразилиин Сан-Паула городто хүдэлмэреэ дүүргээ. Тэрэнэй хүдэлмэридэ Латиин Америкын 19 оронуудай финансын болон экономикын министрнүүд, тэрэшэлэн политическэ асуудалнуудай талаар гүрэнэй секретариин орлогшо Аверелл Гарриман түрүүтэй США-гай делегаци хабаадалсаа.

«Дэбжэлтэ туйлаха гэһэн нэгэдэлые» абарха тухай асуудал долоон хоногой турша соо зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ «нэгэдэл» хадаа Латиин Америкын оронуудта «туһаламжа» үзүүлхэ гэһэн Америкын зохёоһон түсэб болоно. Энэ түсэбынь мүнөө болоходо буруу һүрэжэ байнхай. «Дэбжэлтэ туйлаха гэһэн нэгэдэл» США-гай президент Кеннедиин заабаряар бии болгогдоод, 1961 оной август һарада Уругвайн Пунта-дель-Эсте гэжэ курортын городто Америкын гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй конференци дээрэ һайшаагдаһан байгаа. Энэ түсэбынь арбан жэлэй болзортой юм. Пунта-дель-Эсте городто абтаһан документын ёһоор, «Дэбжэлтэ туйлаха гэһэн нэгэдэл» национальна доходой саг үргэлжын ургалтада нүлөөлхэ, Латиин Америкын оронуудай промышленностиие хүгжөөхэ, социальна болон экономическа реформонуудые үнгэргэлгэдэ туһалха, улад зоной ажабайдалые һайжаруулха гэһэн зорилготой.

Теэд эдэ бүгэдэнь гоёор хэлэгдэһэн хооһон үгэнүүд байшоо. Үнэхөөрөө хадаа «Дэбжэлтэ туйлаха гэһэн нэгэдэл» Латиин Америкэ руу Америкын монополинуудай шурган орохо шэнэ арга болоно бшуу.

Америкын зохёоһон түсэбэй абтаһанһаа хойшо үнгэрһэн хоёр жэл үлүүтэй саг юу харуулнаб гэхэдэ, энэ түсэб Латиин Америкын оронуудай зарим түлөөлэгшэдэй найдабариень харюулаагүй. Энэ түсэб бодото дээрээ эдэ оронуудай дэбжэлтэдэ эсэргүүгээр зорюулагдаһан нэгэдэл байшоо. США хадаа эдэ оронуудта үгэхэ гэһэн мүнгэ зөөриеэ үгөөгүй. Пунта-дель-Эсте городто абтаһан документ соо гоё һайханаар тунхаглагдаһан энэ «нэгэдэлэй» үг зорилгонууд дүүргэгдэнэгүй. Зүгөөр хүн бүхэндэ хүртэхэ национальна доходые жэл бүри 2,5 процентээр ехэ болгохо гээшэ энэ «нэгэдэлэй» бэелүүлхэ зорилгонуудай нэгэн байһан юм. Гэбэшье зүблөөнэй үзэмжэдэ табигдаһан элидхэлэй тоо баримтанууд иигэжэ гэршэлнэ. 1962 ондо энэ доходынь 0,6 процентһээ нэгэ процент хүрэтэр ехэ болоо гэхэ гү, али 1961 онойхидо орходоо бүри бага болоһон байха юм. Мүнөө жэлдэ Латиин Америкын экономико оройдоошье хүгжэнэгүй гэжэ экономистнууд тоолоно. Бүхы оронуудта эд хэрэгсэлэй үнэ сэн дээшэлнэ, үргэн олон арад зон үгырнэ.

«Энэ түсэбые бэелүүлжэ эхилһэн хоёр жэлэй эсэстэ бидэнэр өөһэдынгөө хараалһан зорилгонуудай эгээл багаханшье хубидань үшөө хүрөөдүйбди, олохон оронууд оройдоошье хүгжэнэгүй, экономиконь һуларан муудана, саарһан мүнгэн буурашанхай гэжэ бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ»,—гэжэ Латиин Америкэ тушаа ООН-ой экономическа комиссиин гүйсэдхэгшэ секретарь Хосе Антонио Майобре Сан-Паулада болоһон зүблөөн дээрэ мэдүүлээ.

Нүгөө талаһаань абаад үзэбэл, Пентагон хадаа Латиин Америкын оронуудые сэрэгэй байдалтай болгохын тулада, демократическа хүдэлөөе хүсөөр дарахада хэрэглэгдэхэ зэбсэгтэ хүсэнүүдые дэмжэхын тулада «Дэбжэлтэ туйлаха гэһэн нэгэдэлые» хэрэглээ гэжэ Америкын «Нью-Йорк геральд трибюн» газетэ сэхэ рууһь бэшэнэ.

Зүблөөндэ хабаадалсаһан Америкын делегациие толгойлогшо Гарриман энэ «нэгэдэлые» «түби дээрэхи агууехэ нүхэсэл» гээшэ гэжэ һайрхабашье, тэрэнэй бэелүүлһэн ажал хэрэгээр США сэдьхэлээ ханаагүй гэжэ мэдэрхэ баатай болоо һэн. Латиин Америкын бодото хүгжэлтэдэ бэшэ, харин демократическа хүдэлөөндэ эсэргүү США-гай түсэбүүдые бэелүүлгэдэ зорюулагдаһан Америкын түсэбэй үнэнтэ һанаашалга болон зорилгые гүрэнэй секретариин орлогшо дахин харуулжа үгөө. «Һайн үрэ дүн» туйлахын тулада «хамтааран оролдоё» гэжэ Гарриман уряалһан байна. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор энэ зорилгонь юуб гэхэдэ, «уласхоорондын коммунизмда эсэргүүгээр тэмсэхэ гэһэн удхатай.

Латиин Америкын оронуудай экономическа туйлай ехэ бэрхэшээлдэ ороод байхада, эдэ оронуудай арадуудай үгытэй ядуу байдалда ороод байһан мүнөө үеын эрхэ байдалда имэрхүү уряалые Латиин Америкэдэ хэнэйшье дэмжэхэгүй байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Сан-Паулада болоһон зүблөөндэ хабаадагшад энэ «нэгэдэлэй» ажал хэрэгээр дурта гутаһан, тэрэнэй ара талаһань байгшадые; ондоогоор хэлэхэдэ, Холбоото Штадуудые эрид шангаар шүүмжэлһэн байха юм. Сан-Паулада болоһон арсалдаанай дүнгүүдые согсолхо зуураа, энэ түсэб «таамагаар табигдаһан мэхэ гохо» гэжэ «Нью-Йорк джорнэл Америкэн» газетын мэдүүлһэниинь дэмы бэшэ.

«Дэбжэлтэ туйлаха гэһэн нэгэдэл» үрэ дүн үгэхэеэ болёо, имагтал Америкын түсэб гэжэ мэдэхэдээ, зарим түлөөлэгшэд тэрэниие һэлгүүлхэ гэһэн дурадхал оруулаа. Жэшээлхэдэ, энэ нэгэдэлэй гадаа тээ хэдэн оронуудые нэгэдүүлхэ байһанаа Бразили болон бусад оронууд мэдүүлээ. Латиин америкынхид өөһэдынгөө гадаадын худалдаа наймаае һайжаруулхын тулада нэгэдэмэл фронт байгуулха тухай мэдүүлээ. Бразилиин президент Гулартын хэлэһэнэй ёһоор, гадаадын худалдаа наймаанай талаар доромжолхо, Латиин Америкын оронуудай ондоо гүрэнүүдтэ наймаалха эд бараанда таарашагүй үнэ сэн тогтоохо ябадал тэдэнэй экономикодо хүндэ хүшэр байдал ушаруулна. Энээн тухай, жэшээлхэдэ, иимэ тоонууд гэршэлжэ үгэнэ: дайнай һүүлэй 13 жэлэй турша соо США Латиин Америкэдэ 6 миллиард долларой «туһаламжа» хүргөө. Тиихэ зуураа США-гай капиталис монополинуудай баадхалга доро тогтоогдоһон таарамжагүй сэнгэй эсэстэ гэхэ гү, али ондоо гүрэнүүдтэ худалдахаяа гаргаһан продукциин сэнгүүдые саг үргэлжэ дуран соогоо доошолуулһанайнь эсэстэ Латиин Америкын оронууд табан жэлэй (1955—1960 онууд) турша соо 8 миллиард доллар алдаһан юм.

Америкын делегаци энэ нэгэдэлые абархын тулада али болохоор оролдоо. Үнгэржэ ерэхэдээ Гарриман өөрыгөө шүүмжэлжэ эхилээ.

Имэ байдалһаа гарахын тулада «Дэбжэлтэ туйлаха гэһэн нэгэдэлэй» Америкын оронууд хоорондын комитет байгуулха гэһэн дурадхал США-гай гүрэнэй секретариин орлогшо оруулаа. Энэ комитет «Дэбжэлтэ туйлаха гэһэн нэгэдэлэй» ажал ябуулгын хойноһоо «адаглажа байха» уялгатай юм ха. Тэрэ хадаа США-гай үгэһэн фонднуудые хубаарилха эрхэгүй.

Америкын оронууд хоорондын комитедые америкынхид арайшье гэжэ байгуулжа шадаа. Тэрэнэй штаб-квартира Вашингтондо байха. Энэ хадаа Сан-Паулада үни удаан үргэлжэлһэн арсалдаанай гансахан лэ бодото аша үрэнь болоно. Энэ комитет Холбоото Штадуудта ямар туһатай байхаб гэбэл, өөрынгөө түсэбэй буруу һүрэһэнэй түлөө харюусалгые хожомынь Латиин Америкын оронуудта тохохо арга олгохо бшуу.

США Латиин Америкэдэ ёһотоор лэ туһалха гэжэ хүсэнэшьегүй гэжэ энэ зүблөөн үшөө дахин харуулаа. Тэрэ хадаа нэгэдэлдэшье, дэбжэлтэдэшье хүргөөгүй Америкын зохёоһон түсэбэй буруу һүрэлгын үшөө нэгэ гэршэ боложо үгөө.

М. АЮТЮШЕНКОВ.
(ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1963 оной ноябриин 21.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-... улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. ре... гора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —2... отделов: сельскохозяйственного производства и парт... жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и пар... ной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес... —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабсел... ров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и пер... дов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00581. Зак. № 6425